

آموزشگاه کنکور هنر سی رنگ

برای استفاده از خدمات آموزشگاه سیرنگ به سایت ما مراجعه نمایید:

www.3orang-art.com

شعبه مرکزی:

خیابان شریعتی، دویت متر بالاتر از پل سید خندان، نبش کوچه ی حافظ،
ساختمان ایستا طبقه ی دوم، واحد سه

تلفن تماس: ۰۲۱۲۲۸۸۷۴۷۰-۰۲۱۲۲۸۶۹۱۴۵

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مبانی تصویرسازی

رشته گرافیک

گروه تحصیلی هنر

زمینه خدمات

شاخه آموزش فنی و حرفه ای

شماره درس ۳۶۶۶

شباهنگی، جلال	۷۶
مبانی تصویرسازی/ مؤلفان: جلال شباهنگی، محسن حسن پور - تهران: شرکت چاپ و نشر	م ۲۵۳ ش/
کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۲	۱۳۹۲
۱۳۲ ص: مصور - (آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شماره درس ۳۶۶۶)	
متون درسی رشته گرافیک گروه تحصیلی هنر، زمینه خدمات	
برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های	
درسی رشته گرافیک دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت	
آموزش و پرورش	
۱ گرافیک ۲ نقاشی الف شباهنگی، جلال ب ایران وزارت آموزش و پرورش دفتر	
برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش ج عنوان د فروست	

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :

پیشنهادات و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های
فنی و حرفه ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

پیام نگار (ایمیل) info@tvoccd.sch.ir

وب گاه (وب سایت) www.tvoccd.sch.ir

کتاب مذکور طی سال های تحصیلی ۸۲-۸۱ و ۸۳-۸۲ توسط ۳۱ هنرآموز از ۲۸ هنرستان
که به صورت تصادفی انتخاب شده اند و ۱۹۸ نفر از هنرجویان و ۱ نفر از متخصصان موضوعی و
خبرگان حرفه ای اعتباربخشی شده است و نتایج آن در کتاب اعمال گردید

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش

نام کتاب : مبانی تصویرسازی - ۴۹۵/۲

مؤلفان : جلال شباهنگی، محسن حسن پور

اعضای کمیسیون تخصصی : دکتر هوشنگ ارومیه، مژگان اصلانی، دکتر کامران افشارمهاجر، خدیجه بختیاری و

مهندس ابراهیم آزاد

آماده سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۰۹۲۶۶-۸۸۳، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹.

وب سایت : www.chap.sch.ir

صفحه آرا : طرفه سهائی

طراح جلد : طاهره حسن زاده

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

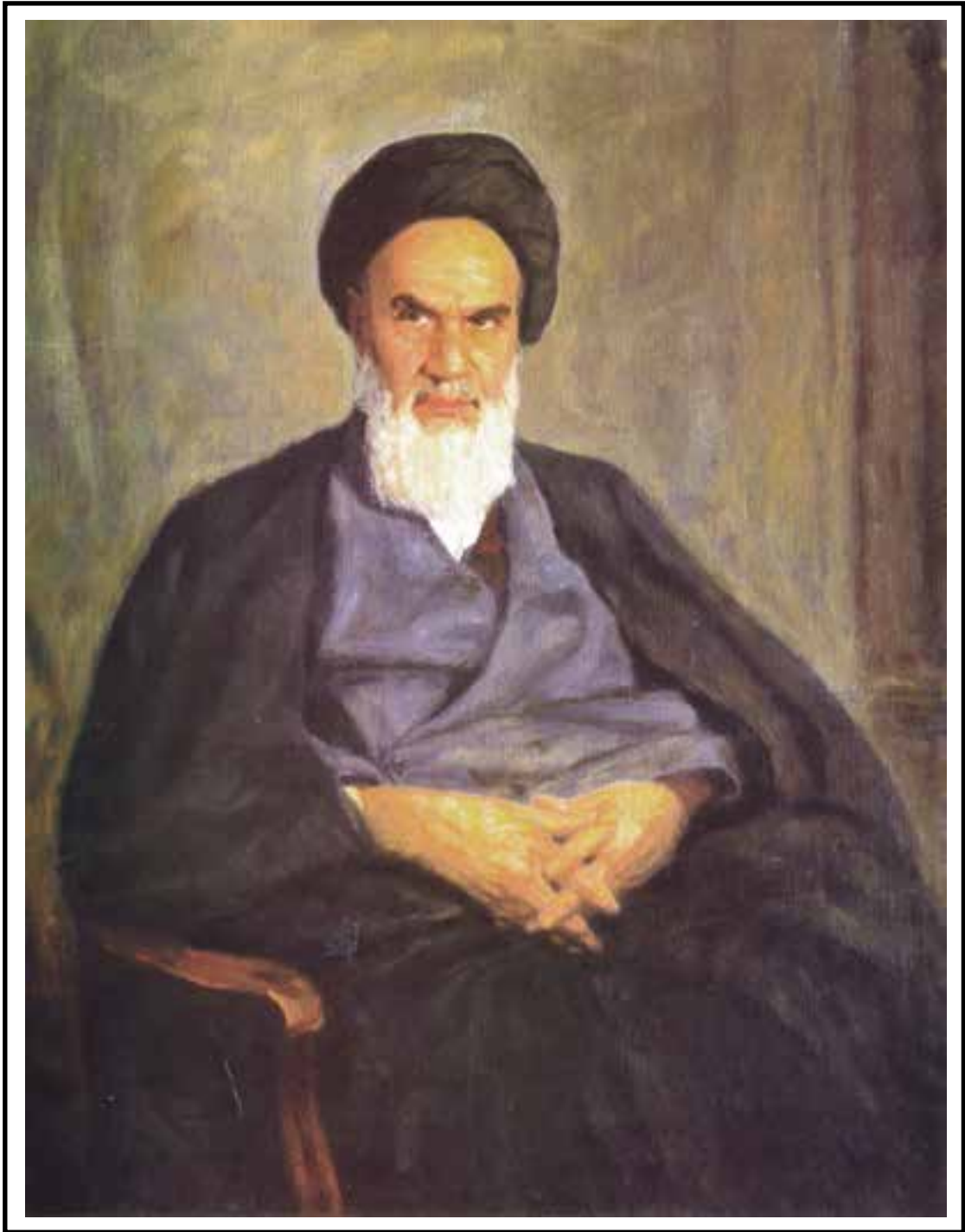
تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۰۴۴۹۸۵۱۶، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ نهم ۱۳۹۲

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۲-۱۳۳۴-۵-۹۶۴ ISBN 964-05-1334-2

اثر استاد کیخسرو خروش

بمنز عبا رتست از دمیدن روح لعنت در انسانها
امام خمینی

فهرست

مقدمه

فصل اول : تصویرسازی

۱-۱- اهداف و رسالت تصویرگر	۱
۱-۲- اهمیت رنگ در تصویرسازی	۱
۱-۳- طراحی با اشکال اصلی	۱۲
تمرین	۱۹

فصل دوم : شیوه های تصویرسازی

۲-۱- مداد (مداد رنگی - مداد سیاه)	۲۱
۲-۲- ماژیک	۳۰
۲-۳- مرکب	۳۴
۱- شیوه نقطه چین با نقطه پردازی	۳۵
۲- شیوه هاشور آزاد	۳۵
۳- شیوه هاشور یک سو یا هم جهت	۳۶
۲-۴- اسکراچ برد (خراش)	۳۹
۲-۵- حکاکی بر روی چوب	۵۱
۲-۶- چاپ شیشه (منو پرینت)	۶۲
چاپ برگردان	۶۲
۲-۷- کُلاژ یا تکه چسبانی	۶۵
۲-۸- پاستل روغنی - مداد شمعی	۷۴
پاستل روغنی و حرارت	۷۸

۸۱	۲-۹- گواش
۸۱	۱- شیوه آبرنگ نما
۸۳	۲- شیوه پوششی
۹۲	۱۰-۲- آبرنگ
۱۰۸	۱۱-۲- اکولین و پاک کننده
۱۱۴	۱۲-۲- چسب چوب
۱۲۰	۱۳-۲- شیوه ابراش (مطالعه آزاد)

دسته‌بندی کرده‌اند. تصویرگری به تدریج توانست خود را از زیرمجموعه نقاشی تا حدی جدا سازد. این حرفه طی چند دهه اخیر توانسته در کنار رشته گرافیک و با آن رشته به حیات خود ادامه دهد. در زمان حاضر نیز تصویرگران به صورت عمده با دو گرایش به نقاشی و گرافیک وجود دارند، و تأثیر این نوع گرایش در آثارشان قابل مشاهده است و این امر موجب گردیده تا گاه تمایل به یکی از این رشته‌ها کم و یا زیاد گردد. حال این حرفه به رشته‌ای خاص با تخصص‌های مختلف تبدیل شده است، و برای رسیدن به این تخصص‌ها گذراندن مراحل و درجات گوناگون آموزش هنری لازم است.

در این کتاب سعی شده است تا هنرجویان عزیز با الفبا، اصول و برخی شیوه‌های رایج این رشته جذاب آشنا گردند و بتوانند از این اصول و شیوه‌ها جهت رسیدن به اهداف متعالی تصویرگری دسترسی یابند. امید است که در این راه توانسته باشیم گامی هرچند کوچک برداشته باشیم تا هنرجویان عزیز و آینده‌سازان بتوانند برای خود و آیندگان تجارب ارزنده‌ای از خود به یادگار گذارند.

هدف کلی

آشنایی با انواع شیوه‌های تصویرسازی کتاب و کسب مهارت عملی آن

هدف‌های رفتاری: پس از پایان این بخش هنرجو باید بتواند:

- ۱- مهم‌ترین اهداف تصویرسازی را نام ببرد.
- ۲- اهمیت رنگ در تصویرسازی را به اختصار توضیح دهد.
- ۳- دسته‌بندی رنگ‌ها و جایگاه کاربردی آن‌ها را توضیح دهد.
- ۴- با اشکال ساده بتواند برای یک داستان کوتاه شخصیت‌سازی کند.

۱-۱- اهداف و رسالت تصویرگر

تصویرگری هنر برقراری ارتباط میان متن و تصویر است که همگام و همراه با یک دیگر می‌توانند پیامی را به مخاطب خود انتقال دهند. هنرمند تصویرگر همواره راوی تصویری متن و یا پیامی است، و گاه در برخی مواقع همانند تصویرسازی علمی تابع جزء به جزء موضوع است و در متن‌های داستانی و شعر همواره بیش‌تر از تخیل و قوه‌ی خلاقه‌ی خود جهت خلق اثر استفاده می‌کند. بدین‌سان هنرمند نوگرا ذهن مخاطب را به دنیایی فراتر از متن به پرواز درمی‌آورد، و این امر خود موجب تفاوت نگرش تصویرگر در برخورد با متن و موضوعات مختلف خواهد شد. به‌یاد داشته باشید که اولین هدف و رسالت تصویرگر، انتقال پیام نوشتاری در قالب تصویر است. در این‌جا جهت آشنایی بیش‌تر مهم‌ترین اهداف تصویرگری به شرح زیر دسته‌بندی گردیده‌اند:

۱- انتقال پیام

۲- تقویت قوه تجسم و خلاقیت

۳- ایجاد رابطه‌های عاطفی - عقلانی

۴- راهنمایی درک بهتر مفاهیم متن

۵- تشویق به هنر و آشنایی با شیوه‌های گوناگون

۲-۱- اهمیت رنگ در تصویرسازی

همان‌گونه که در کتاب مبانی رنگ فراگرفتید، اشکال (فرم‌ها) به واسطه‌ی نور و رنگ قابل رؤیت می‌باشند، و یکی از اجزای اساسی تصویر و عناصر تشکیل‌دهنده‌ی آن رنگ است. رنگ بیان‌کننده‌ی احساس و عاطفه است. حالات و احساس درون متن توسط رنگ به ما انتقال می‌یابد، رنگ‌ها و خواص آن‌ها دارای ارزش بیانی گوناگونی هستند و به طریقی ما را به تفسیر تصویر، فضا و شناخت شخصیت هنرمند راهنمایی می‌کنند. توجه داشته باشید که رنگ‌ها با مخاطب، موقعیت جغرافیایی و فرهنگ جامعه‌ای که هنرمند از آن برخاسته به صورت مستقیم ارتباط دارند^۱ (تصویر ۱).

۱- برای حس عینی و تجسم ساده می‌توان تأثیر اقلیم و موقعیت جغرافیایی محل زندگی را بر هنرمندان، به‌خوبی در آثارشان مشاهده کرد، هنرمند جهت خلق اثر خود از نقش‌ها و رنگ‌های محیطی که در آن رشد کرده استفاده می‌کند.

تصویر ۱- اثر علی اکبر صادقی، قصه‌ی آب - آفتاب و کاشی، نمونه‌ای از تأثیرپذیری هنرمند با توجه به فرهنگ بومی اسلامی - ایرانی

تصویرسازی کودکان و نوجوانان همواره این سؤال مطرح است که «رنگ مناسب» برای کودکان و نوجوانان کدام دسته از رنگ‌ها مناسب می‌باشند؟ این مسأله بیش‌تر بستگی به نظر شخصی هنرمند دارد و اوست که دریافت واحدی نسبت به داستان دارد و رنگ‌ها و تعبیری که برای بیان فکر و احساساتش به کار می‌گیرد، کار او را از دیگران متمایز می‌سازد.

بعضی از هنرمندان از رنگ‌های درخشان و شاد استفاده می‌کنند (تصویر ۲).

هنرمندان مختلف برداشت‌های فردی و حسی از رنگ دارند که به سادگی می‌توان تمایلات آن‌ها را نسبت به رنگ و کاربرد آن در آثارشان مشاهده کرد.

بسیاری از صاحب‌نظران استفاده‌ی محض از رنگ را جایز نمی‌دانند و حتی به نظر می‌رسد که بسیاری از پیروان سبک رئالیسم یا واقع‌گرایی نیز تا حدی از تقلید محض رنگ‌های طبیعت خودداری می‌کردند. در این صورت ضرورتی ندارد که هنرمند رنگ‌های یک موضوع را جزء به جزء الگوبرداری نماید. در

تصویر ۲- اثر محمدعلی بنی‌اسدی، نمونه‌ای از کاربرد رنگ در تصویرسازی - هنرمند در این اثر از رنگ‌های درخشان به‌خوبی استفاده کرده است و توانسته با مخاطبین خردسال ارتباط برقرار کند.

زیبایی‌شناسی رنگ باید از چگونگی نگرش مخاطب خود و میزان تجسم و شرایط درک سنی، نسبت به رنگ‌ها و اهمیت آن آگاه باشد. چرا که برای قشری کار می‌کند که اگر نتواند با آن‌ها ارتباط برقرار کند، در کارهای خویش موفق نخواهد بود.

هدف از به‌کارگیری به‌کمال رساندن تصویر و افزایش تأثیرگذاری آن در مخاطب است. در نحوه‌ی به‌کارگیری رنگ و روابط میان آن‌ها باید به‌قدری دقیق عمل کرد تا رنگ‌ها در کنار هم مکمل و سازنده‌ی یک‌دیگر باشند، تا مفهوم تصویر را زنده‌تر و بهتر جلوه دهد.

رنگ می‌تواند در ارزش‌های بصری تصویر نقش اساسی ایفا کند به شرط آن که از رنگ در جای صحیح و با هماهنگی کامل استفاده شود. چنان‌که در والاترین آثار به‌گونه‌ای زیبا و در حد مطلوب از رنگ استفاده شده است، و رنگ به‌عنوان نشانه و عنصری بارز در کمال آثار دیده می‌شود. رنگ برای لذت و انبساط روح و روان انسان به‌کار گرفته می‌شود. یکی از اهداف به‌کارگیری رنگ در تصویرسازی کودکان برای تجسم فاصله و دوری و نزدیکی و آرایش خلاقانه‌ی سطح دو یا سه بعدی به نحوی دلپذیر، و پدید آوردن واکنش‌های هیجانی نزد بینندگان است. اما آن‌چه مسلم است یک هنرمند جدای توانایی‌های خود و شناخت

در این مورد نمی‌توان قانون صادر کرد و یا شیوه‌ای خاص ارائه کرد. باید به این نکته توجه کرد که هنرمند از تأثیرات محیط نیز نمی‌تواند خود را رها کند و تأثیرگذاری فرهنگ‌های بومی و قومی همواره با تصویرگر همراه و همگام است (تصویر ۳- الف تا د).

ب- اثر نورالدین زرین کلک، کتاب آ، اول الفباست، هنرمند در این اثر با استفاده از رنگ‌های سرد و گرم ترکیب‌بندی رنگی مناسبی به‌وجود آورده است.

د- اثر محمدعلی بنی‌اسدی، هنرمند با استفاده از رنگ‌های تیره و ترکیبی به شیوه‌ای فردی در تصویرسازی دست یافته است.

اهمیت رنگ و به‌کارگیری آن در خلق تصویر نزد تمامی تصویرگران از ویژگی خاصی برخوردار است. اولویت بخشیدن به رنگ در تصاویر کتاب کودکان به این معنی نیست که رنگ را مهم‌تر از سایر عناصر نظیر خط و طرح بدانیم. چون به‌طور قاطع

الف- اثر علی‌اکبر صادقی، کتاب پیروزی، هنرمند با استفاده از رنگ‌های گرم و با الهام از نقاشی قهوه‌خانه‌ای به شیوه‌ای نو و جدید دست یافته است.

ج- اثر محسن حسن‌پور، هنرمند در این اثر با استفاده از رنگ‌های هم‌خانواده توانسته است فضای اسطوره‌ای را تداعی کند.

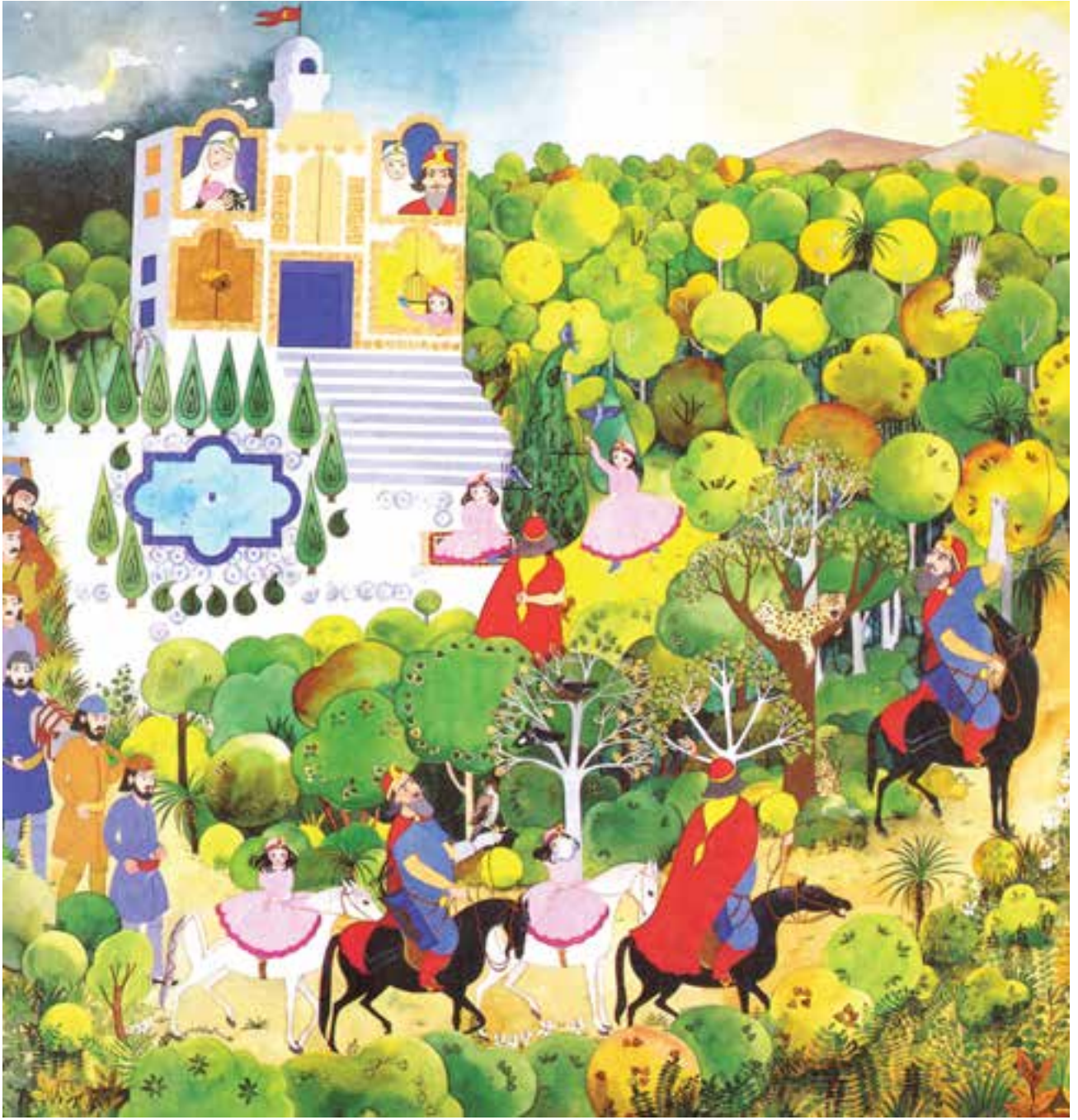
تصویر ۳

فراواقعی و غیره کاربرد فراوان دارد و گاه برای تکمیل فضای ترکیب‌بندی از آن نیز استفاده می‌شود و برای رسیدن به این مرحله باید با توجه به مبانی رنگ (که قبلاً با آن آشنا شده‌اید)، تمرین و ممارست به درجه‌ی شناخت رسید. در این جا جهت آشنا شدن شما هنرجویان عزیز چند نمونه از آثار تصویرگران و نوع نگرش آن‌ها را در کاربرد رنگ در تصاویر ۴ تا ۱۴ ملاحظه می‌کنید.

اگر طرح را جسم تصویر بدانیم، رنگ نیز به منزله‌ی روح آن خواهد بود، بنابراین تصویر، کلام و رنگ لازم و ملزوم یک‌دیگر خواهند بود. تصویرگر باید از رنگ در حد منطقی و آن جا که نیاز به رنگ حس می‌شود استفاده نماید و سعی نکند از رنگ در حد اشباع استفاده نماید و با به‌کارگیری رنگ مخاطب را فریب دهد و سعی در جذب کاذب آن‌ها نماید. رنگ جهت خلق فضاهای تصویری وهمی، محزون، شاد،

تصویر ۴- اثر بهزاد غریب‌پور، هنرمند در این تصویر به خوبی از رنگ‌های سرد و گرم جهت تلطیف و زیباتر جلوه نمودن آفتاب پرست سود جسته است.

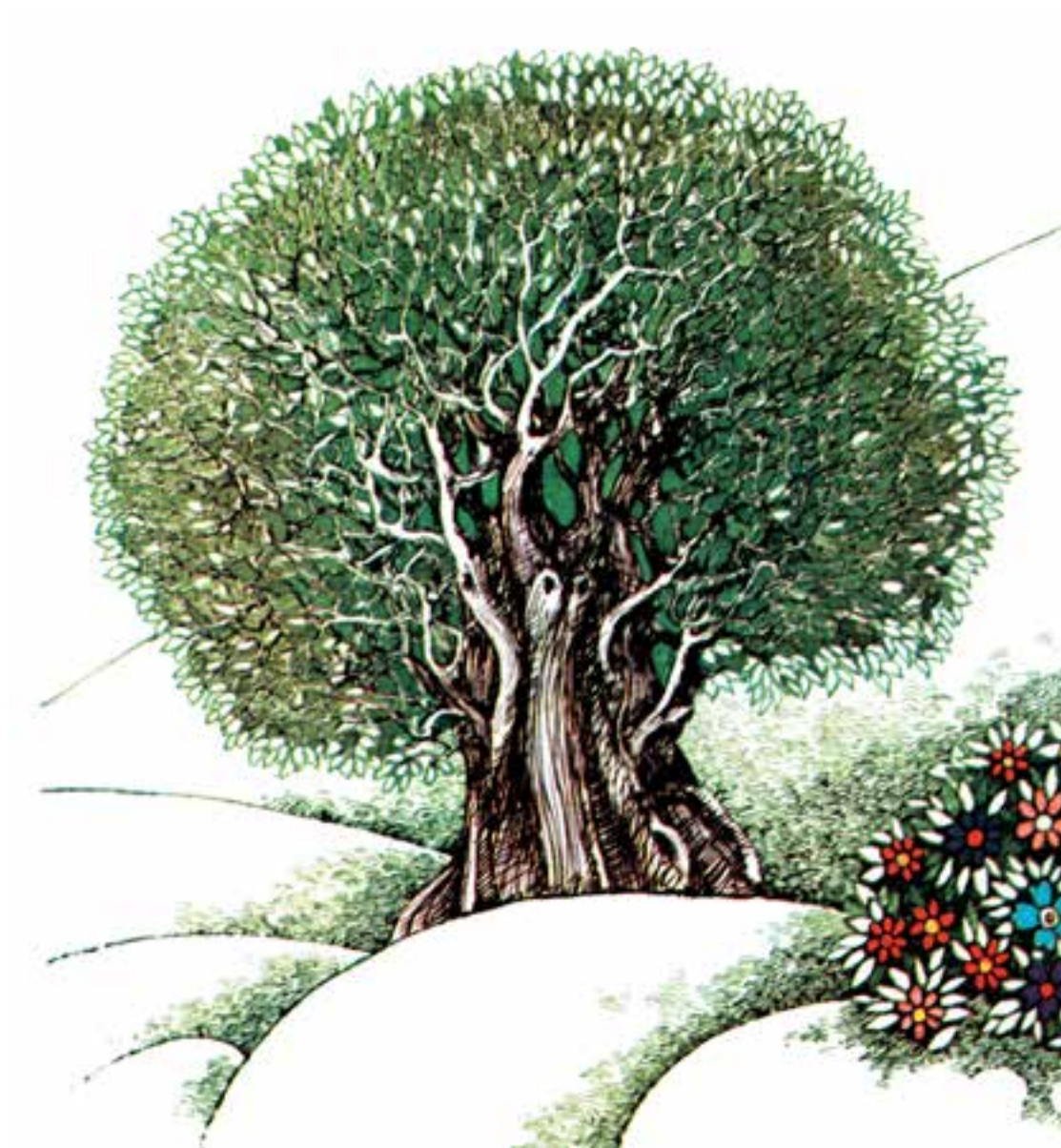
تصویر ۵

تصویر ۶

تصویر ۷

تصویر ۸

تصویر ۹

تصویر ۱۰

تصویر ۱۱

تصویر ۱۲

تصویر ۱۳

تصویر ۱۴

۳-۱- طراحی با اشکال اصلی

انسان‌های غارنشین با استفاده از خط و سطوح هندسی ساده به نحو بسیار ساده و هنرمندانه‌ای توانسته‌اند به قالب‌های ساده و بدیع جهت برقراری ارتباط با یک‌دیگر و القاء مفاهیم و آیین‌های مذهبی دست یابند. و این آرزو همواره هنرمندان

عصر حاضر و هنر نوین را وادار به تفکر و اندیشه در مورد آثار هنرمندان عهد کهن نموده است (تصویر ۱۵- الف و ب) و هنرمندان معاصر چون پُل کلی (تصویر ۱۶) و خوان میرو (تصویر ۱۷) همواره سعی نموده‌اند تا توسط اشکال ساده بتوانند به خلق آثار خود بپردازند.

تصویر ۱۵- الف- گاو نر سیاه، جزئی از نقاشی درون غار لاسکو- فرانسه- حدود ۱۰۰۰۰ تا ۱۵۰۰۰ سال قبل از میلاد

تصویر ۱۵- ب- نقاشی‌های درون غار لاسکو- فرانسه- حدود ۱۰۰۰۰ تا ۱۵۰۰۰ سال قبل از میلاد

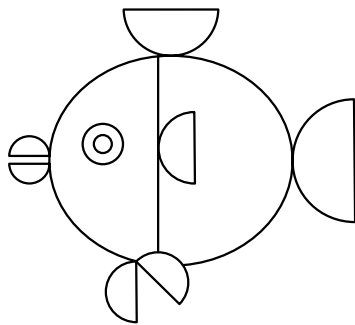
تصویر ۱۶- باغ نزدیک لوسرن - ۱۹۳۸ - رنگ روغن - اثر پل کلی

تصویر ۱۷- زن، پرنده و مهتاب - ۱۹۴۹ - رنگ روغن - اثر خوان میرو

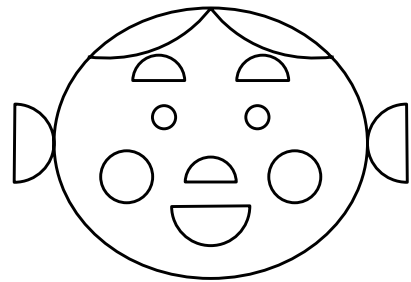
ساده‌ترین نحو طراحی کنید (فراموش نکنید این تمرین همانند بازی کودکانه‌ی چشم، چشم، دو ابرو است).

در این مرحله ابتدا دایره را به‌عنوان قالب اصلی چهره فرض کنید و سپس با برش‌هایی از دایره، چشم، گوش، بینی و سایر اجزای تشکیل‌دهنده‌ی چهره را طراحی کنید (تصویر ۱۸-الف). به تدریج از این روش و اجرای تمرین‌های متمادی می‌توانید سایر اجزای تشکیل‌دهنده‌ی انسان را کامل کنید. بعد از این مرحله می‌توانید به طراحی حیوانات و سایر اشکال پیچیده با این روش مطابق نمونه (تصویر ۱۸-ب) بپردازید.

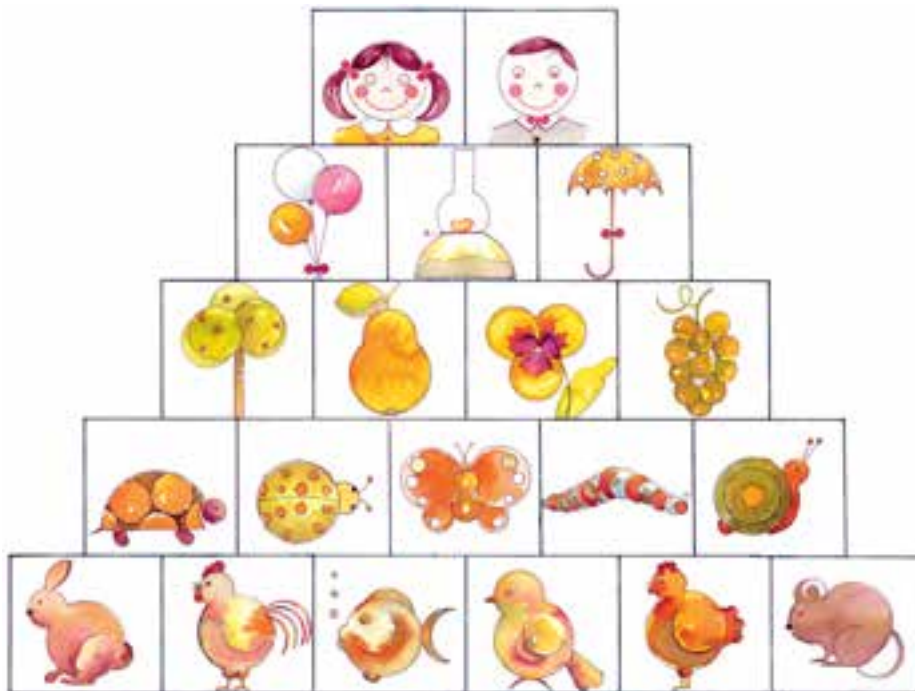
تصویر ۱۸-ب - با استفاده از شکل دایره و سایر اجزاء آن می‌توانید به خلق تصاویر زیبا و ساده‌ی جانوری نیز بپردازید.

برای تصویرگران جوان همواره طراحی از یک شخصیت، حیوان، گل و گیاهان قدری در ابتدا سخت و دشوار به‌نظر می‌رسد. ولی اگر بدانیم که از اشکال ساده و اصلی هندسی برای خلق تصاویر می‌توانیم به‌خوبی بهره‌گیریم، این امر ساده و سهل خواهد شد. هنرجویان عزیز در کتاب طراحی ۱ و ۲ فراگرفته‌اید که چگونه اندام انسانی و حیوانی را در قالب‌هایی چون مکعب و استوانه طراحی نمایید. حال از همین تجربیات به‌نحو ساده می‌توانید در تصویرسازی جهت خلق تصاویر و شخصیت‌سازی استفاده نمایید. برای شروع می‌توانید از یک شکل ساده همانند دایره استفاده کنید. حال به‌وسیله‌ی دایره و اجزاء آن سعی کنید یک چهره را به

تصویر ۱۸-الف - با استفاده از شکل دایره و اجزاء آن به‌سادگی می‌توانید هر آنچه را که می‌خواهید طراحی کنید.

به روش‌های ساده‌سازی طبیعت در تصویر شماره ۱۹ دقت نمائید.

تصویر ۱۹ - تصویرسازی با شکل‌های اصلی - اکولین - اثر اعظم کریمی

شخصیت‌سازی‌های تصویرگران مختلف کشورمان جهت آشنایی و درک بهتر ارائه می‌گردد (تصاویر ۲۰ تا ۲۴).

برای درک بهتر این مطالب توصیه می‌گردد به آثار تصویر متحرک با دقت بیش‌تری بنگرید. زیرا همواره در این شاخه از هنر جدید از اشکال و فرم‌های ساده جهت خلق شخصیت‌سازی استفاده‌های بی‌شمار می‌گردد. اصل اولیه و مهم در انجام این‌گونه تمرین‌ها ساده دیدن است. پس همواره سعی کنید حتی اشکال سخت و دشوار را به ساده‌ترین اشکال به صورت تصویری ترجمه نمایید. به خاطر داشته باشید عملکرد شما دقیقاً مشابه ساده کردن کلام یک فیلسوف عالی مقام برای درک بهتر کودکان است. چه بسا در قالب کلامی ساده بتوان فلسفه، کلمات، واژه‌ها و اندیشه‌های عظیمی را بیان نمود.

هرگز فراموش نکنید که این روش برای شخصیت‌سازی و دست‌یابی به شخصیت‌های فردی که می‌خواهید آن را به تصویر بکشید بسیار حائز اهمیت است و به تدریج با تمرینات مشابه و تلفیق اشکال مختلف و ساده‌ی هندسی می‌توانید برای خود صاحب سبک و شیوه در خلق شخصیت‌های جدید شوید.

دقت کنید، هنرمند جوان در این مجموعه آثار به واسطه‌ی کاربرد فرم‌های ساده‌ی هندسی توانسته است هر شکلی را که اراده کند به تصویر بکشد و تکمیل نماید. شما نیز همواره تلاش کنید که تمامی اشکالی را که در یک تصویر می‌خواهید طراحی کنید، توسط این اشکال به دست آورید. مطمئن باشید بعد از مدتی نه چندان زیاد، برای خود صاحب شیوه و روش جدیدی در طراحی تصویرسازی خواهید شد، و آثار شما از سایر آثار هنرمندان قابل تشخیص خواهد بود. در این جا نیز چند نمونه از

تصویر ۲۰

تصویر ۲۱

تصویر ۲۲

تصویر ۲۳

تصویر ۲۴

تمرین

- ۱- با استفاده از اشکال دایره و مستطیل حیوانات مختلف را طراحی کنید.
- ۲- با استفاده از تلفیق اشکال ساده‌ی هندسی سعی نمایید یک داستان را برای کودکان به صورت خطی (محیطی) به تصویر بکشید.
- ۳- از آثار تصویرگران ایرانی (حداقل ۴ نمونه) را جهت بحث در مورد ساده دیدن و شخصیت‌سازی انتخاب کنید و به کلاس بیاورید تا در مورد آن‌ها با راهنمایی هنرآموز به بحث و گفت‌وگو بپردازید.

هدف‌های رفتاری: پس از پایان این فصل هنرجو باید بتواند :

- ۱- مداد رنگی و کار با مداد رنگی را توضیح دهد.
- ۲- تصویرسازی با مداد رنگی را انجام دهد.
- ۳- ماژیک و روش استفاده از آن را توضیح دهد.
- ۴- با ماژیک یک تصویرسازی انجام دهد.
- ۵- مرکب و سه شیوه‌ی استفاده از آن را توضیح دهد.
- ۶- با مرکب و شیوه‌های متنوع آن تصویرسازی نماید.
- ۷- در تصویرسازی از شیوه‌ی خراش استفاده نماید.
- ۸- یک تصویرسازی با شیوه‌ی حکاکی روی چوب انجام دهد.
- ۹- به روش چاپ شیشه و منو پرنیت تصویرسازی نماید.
- ۱۰- تفاوت کلاژ و قطاعی را توضیح دهد و یک نمونه با این روش‌ها تصویرسازی نماید.
- ۱۱- پاستل و انواع آن را و شیوه‌ی کاربرد آن‌ها را توضیح دهد.
- ۱۲- یک تصویرسازی با شیوه‌ی پاستل انجام دهد.
- ۱۳- گواش و شیوه‌ی آبرنگ‌نما و حالت پوششی را کاملاً توضیح دهد.
- ۱۴- تصویرسازی با شیوه‌ی گواش انجام دهد.
- ۱۵- تفاوت حالت‌های آبرنگ و گواش را توضیح دهد.
- ۱۶- تصویرسازی با شیوه‌ی آبرنگ انجام دهد.
- ۱۷- با شیوه‌ی اکولین و پاک‌کننده‌ها تصویرسازی نماید.
- ۱۸- با روش چسب‌چوب یک تصویرسازی نماید.
- ۱۹- با شیوه‌ی ایرپراش تصویرسازی ساده انجام دهد.

۱-۲- مداد (مداد رنگی - مداد سیاه)

مداد از ابتدایی‌ترین و ساده‌ترین ابزار طراحی می‌باشد، و غالباً ما از دوران کودکی با آن آشنا شده‌ایم و اولین تجربه‌های مان را با مداد و مداد رنگی به دست آورده‌ایم. از این جهت در آموزش طراحی و تصویرسازی جزو ابزار اصلی می‌باشد. و به هیچ چیز دیگر به جز کاغذ نیاز ندارد. و در بازار با انواع علائم تجاری یافت

می‌شود (تصویر ۱). مدادهای طراحی به لحاظ نرمی و سختی دسته‌بندی می‌شوند. مدادهای سخت در سری H و F و HB، مدادهای متوسط در سری HB و مدادهای با مغز نرم در سری B قرار دارند. برای تیزکردن نوک مداد نیز بهترین ابزار کاتر، انواع تیغ سخت و تخته سمباده است. و از انواع پاک‌کن‌های سخت و نرم در این روش می‌توان جهت پاک کردن استفاده کرد.

تصویر ۱- انواع مداد رنگی با علائم تجاری مختلف

مداد و مداد رنگی رایج‌ترین شیوه‌های کاربردی، شیوه‌ی هاشور (اعم از هم‌سو، متقاطع و غیره) و شیوه‌ی سایشی یا محو کردن می‌باشند. و طراح گاه با تلفیق این شیوه‌ها به شیوه‌هایی جدید و نو دست می‌یابد (تصاویر ۲- الف تا د).

لازم به ذکر است که هنرجویان عزیز در کتاب طراحی ۱ با خاصیت مدادها و روش کاربرد آن به‌طور مبسوط آشنا گردیده‌اند و به کسب مهارت نائل شده‌اند. و صرفاً جهت یادآوری این مطالب آورده شده‌اند. و همان‌گونه که می‌دانیم در شیوه‌ی استفاده از

تصویر ۲- الف - تصویرسازی با استفاده از مداد رنگی به شیوه‌ی سایشی یا محو کردن رنگ‌ها

تصویر ۲- ب - تصویرسازی با استفاده از مداد رنگی به شیوه‌ی هاشور، اثر لیندا فینمور

تصویر ۲-د - تصویرسازی با استفاده از مداد رنگی به شیوهی تلفیقی و ایجاد بافت جدید، اثر محسن حسن پور

فشار دست روی مداد را افزایش دهیم یا نوک مداد را خیلی تیز نماییم. کاغذهایی که دارای برجستگی‌ها و گودی‌های کمتری باشند موجب می‌شوند که رنگ‌آمیزی، یکنواخت و با سرعت بیش‌تری انجام گیرد. در این وضعیت حتی کندی نوک مداد نیز مانع از رنگ‌آمیزی خوب نمی‌گردد. برای رسیدن به کیفیت بهتر در این شیوه می‌توان از کاغذهایی استفاده نمود که صاف باشند البته نه آنقدر صاف که خطوط روی آن به خوبی ثبت نشده و یا به نظر خشک و نازک بیایند. پیشنهاد می‌شود قبل از شروع کار از وضعیت کاغذ و نوع کیفیت آن مطلع شده و سپس اقدام به طراحی و رنگ‌آمیزی نماییم. تصویر ۳ نشان‌دهنده وضعیت کاغذ در هنگام رنگ‌آمیزی با مداد می‌باشند.

در انتخاب مداد باید دقت لازم به عمل آید چرا که یکی از مواردی که هنرجو را در هنگام استفاده از مداد، اعم از رنگی یا سیاه رنج می‌دهد شکسته شدن بیش از حد نوک مداد در موقع طراحی و رنگ‌آمیزی می‌باشد. اولین گام برای رهایی از این مشکل این است که قبل از خرید مداد مطمئن شویم که مغز مداد در مرکز چوب قرار گرفته است (تصویر ۴-الف). از خرید مدادهایی که مغزی آن در وسط قرار نگرفته است جداً خودداری شود (تصویر ۴-ب).

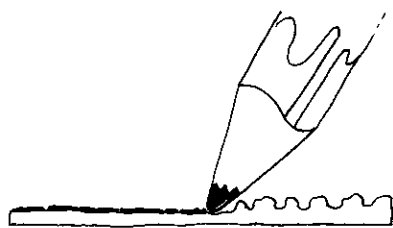

تصویر ۲-ج - تصویرسازی با استفاده از مداد رنگی به شیوهی تلفیقی چه کسی خدا را دیده است، اثر شهرزاد شوشتریان

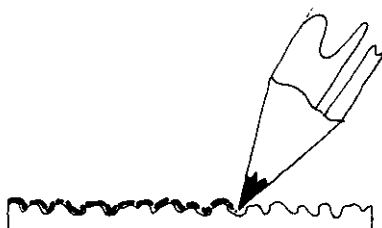
وسایل لازم

- انواع مداد رنگی و سیاه^۱
- مقوای مخصوص
- پاک‌کن
- اسپری فیکس‌کننده اثر (فیکساتیو)
- ابزارهای کمکی مانند خط‌کش یا هر وسیله دیگر برای ایجاد لبه‌های تیز
- رنگ‌های مختلف مانند گواش، آبرنگ، ایربراش و...
- طرز کار: از مداد به‌عنوان یک وسیله ساده و قابل دسترس برای طرح‌های اولیه و نقاشی‌ها می‌توان استفاده نمود.
- در شیوه مداد، جنس کاغذ مصرفی نقش عمده‌ای را در رنگ‌آمیزی و طراحی بهتر و هم‌چنین سرعت کار به‌عهده دارد. وقتی با مداد با سرعت ولی با فشار کم دست، روی مقوا یا کاغذی که زبری و بافت متوسطی دارد خطی را می‌کشیم، فقط پُرزها و برجستگی‌های کاغذ، رنگ را به‌خود گرفته درحالی‌که نقاط گود آن رنگ را به‌خود نگرفته و سفید باقی می‌ماند که گاهی برای ایجاد بافت و به‌وجود آوردن جنسیت اشیا کاربرد دارد.
- هرگاه بخواهیم این گودی‌ها رنگ را به‌خود بگیرند باید یا

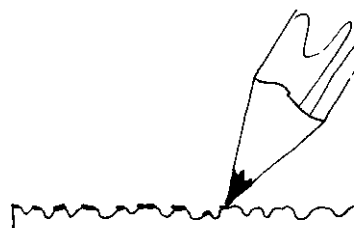
۱- برای توضیحات بیش‌تر در خصوص انواع مداد به کتاب طراحی ۱ فصل ۲ مراجعه شود.

ج - کاغذهای نرم پُر زردار که با فشار زیاد مداد برزها از بین رفته و صاف می‌شوند. در این وضعیت نیاز چندان به تیز کردن مداد نمی‌باشد و رنگ آمیزی سریع است.

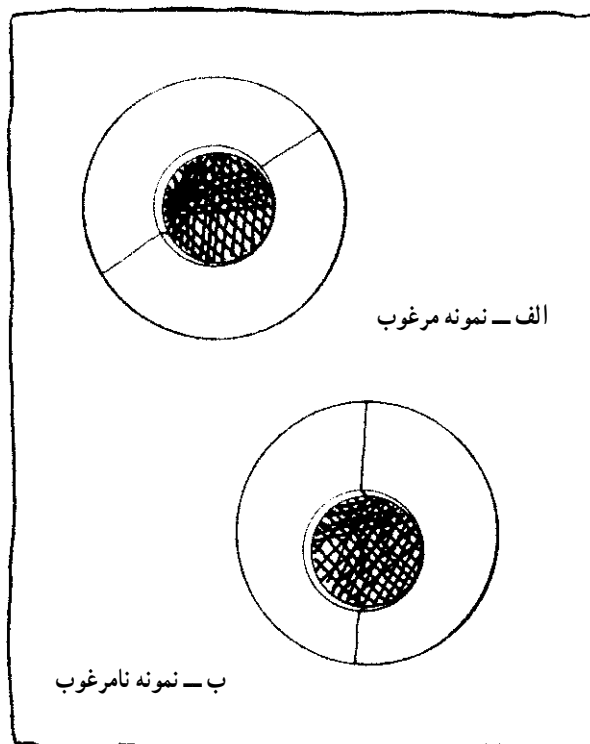

ب - کاغذ بافت دار زبر که با فشار زیاد دست روی مداد یا تیز کردن نوک مداد می‌توان نقاط سفید را پوشش داد.

الف - کاغذ زبر متوسط که با فشار معمولی مداد روی آن فقط نقاط برجسته کاغذ رنگ را به خود می‌گیرند و نقاط سفید، در رنگ آمیزی دیده می‌شوند (به خصوص در سطوح یک دست)

تصویر ۳

تصویر ۴

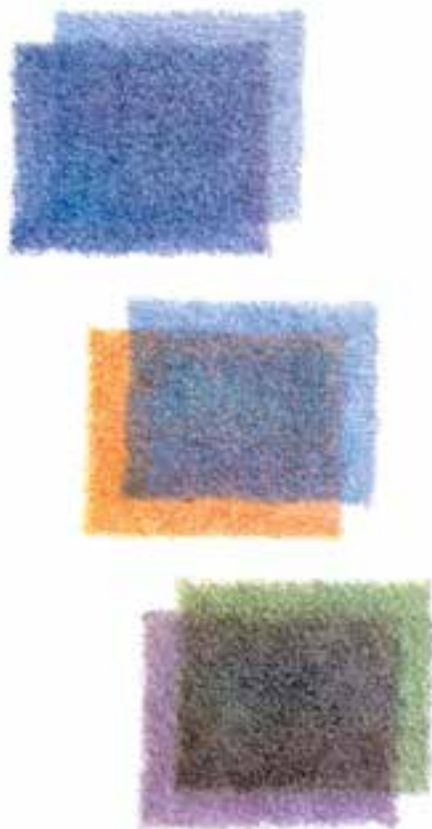
کاربرد دارد که طرح را بخواهیم روی مقوای ضخیم انتقال دهیم، در این هنگام باید فشار دست زیاد نباشد تا پارگی روی کاغذ پوستی ایجاد نشود و گودی روی مقوا ایجاد نکند چرا که ایجاد گودی در هنگام رنگ آمیزی به خصوص در سطوح وسیع و یک دست از ظرافت طرح می‌کاهد.

از شیوه‌های رنگ آمیزی با مداد می‌توان از شیوه‌ی لایه گذاری، کنار هم قراردادن رنگ‌ها، ایجاد خطوط و سطوح منظم در کنار هم به منظور رنگ آمیزی سریع و رنگ آمیزی با استفاده از هاشور نام برد (تصویر ۵ - الف تا ه) و (تصویر ۶ - الف تا ه).

از مدادهایی که چوبشان نصف روشن و نصف تیره است خودداری شود چرا که این گونه مدادها نوکشان همواره می‌شکند. راه دیگر جلوگیری از شکستن مداد این است که همیشه از تراش‌هایی که تیغه آن تیز است استفاده کنیم و از تراشیدن زیاده از حد مداد پرهیز نماییم. برخی از طراحان برای تراشیدن نوک مداد از تیغه چاقو یا تیزبر (کاتر) استفاده می‌کنند که این روش با موفقیت بیش تری همراه می‌باشد. برای انتقال طرح نهایی روی کاغذ اصلی می‌توان از میز نور یا از شیشه پنجره یا از شیوه‌ی کپی کردن (پُنسیو) استفاده نمود. علاوه بر آن از کاغذ پوستی نیز برای انتقال طرح به کاغذ اصلی استفاده می‌شود، این شیوه بیش تر در مواردی

سفید را از بین برده و بافت یک‌دستی را ارائه داده و موجب غنای رنگ آمیزی می‌شود. علاوه بر آبرنگ برای پوشش سطوح زمینه می‌توان از ایربراش یا رنگ اکریلیک استفاده نمود. جهت شناخت هر چه بیش‌تر با شیوه‌های مختلف مدادرنگی به نمونه‌های تصاویر ۴ تا ۸ توجه کنید.

استفاده از سایر شیوه‌ها با مداد رنگی: علت جالب بودن شیوه مداد سادگی و قابل دسترس آن می‌باشد. گاهی اوقات برای صرفه‌جویی در وقت یا ایجاد کیفیت‌های تصویری متفاوت می‌توان از سایر وسایل کمک گرفت به عنوان نمونه آبرنگ می‌تواند برای پوشاندن سطح زمینه یا سطوح بزرگ مورد استفاده قرار گیرد. علاوه بر آن این شیوه با پوشش دادن به نقاط فرورفته کاغذ، نقاط

تصویر ۵ - الف - شیوه مداد رنگی - شیوه رنگ آمیزی لایه لایه

تصویر ۵ - ب - تصویر سازی با استفاده از مداد رنگی به شیوهی لایه لایه

تصویر ۵-ج - تصویرسازی با استفاده از مداد
رنگی به شیوهی لایه‌گذاری، اثر سوزان فیلد

تصویر ۵-د - تصویرسازی با استفاده از
مداد رنگی به شیوهی لایه‌گذاری بر کاغذ
رنگی، اثر بیل نلسون

تصویر ۵-ه - تصویرسازی با استفاده از
مداد رنگی به شیوهی هاشور، اثر کین زونکر

الف

ب

ج

د

ه

تصویر ۶- در تصاویر الف تا ه مراحل مختلف اجرای یک اثر با استفاده از شیوهی هاشور (خطی) مشاهده می شود.

این گونه مدادها علاوه بر کاغذ به قلم موی آبرنگ و یک ظرف آب نیاز است (تصویر ۷).

لازم به ذکر است که علاوه بر مداد رنگی معمولی، در بازار مدادهای رنگی حلال با آب نیز وجود دارد که با استفاده از آنها می‌توان به بافت‌های متنوعی دست یافت، و برای استفاده از

تصویر ۷ - مداد رنگی حلال با آب و وسایل مورد نیاز تصویرسازی با آن را نشان می‌دهد.

برای استفاده از این گونه مداد رنگی‌ها کافی است که ابتدا به صورت هاشور طرح را تصویرسازی کرد و سپس با قلم موی آغشته به آب جهت ترکیب رنگ‌ها بر سطح تصویر قلم‌مو را حرکت داد، بدین صورت تصویری مشابه بافت آبرنگ به دست می‌آید و جهت اصلاح رنگ و یا غنی‌تر کردن ترکیبات رنگی در زمانی که سطح کاغذ هنوز خیس است می‌توان با مداد رنگی رنگ جدید به آن اضافه کرد. لازم به توضیح است که برای این شیوه کم‌تر از شیوه‌ی لایه‌گذاری استفاده می‌شود زیرا همان‌طور که گفته شد، با کشیدن قلم موی خیس بر سطح تصویر به سادگی می‌توان رنگ‌ها را در هم ترکیب کرد و نیازی به شیوه‌ی پرداخت و لایه‌گذاری نیست زیرا لایه‌های زیرین دیگر در امر ترکیب رنگ، نقش چندانی ندارند (تصویر ۸).

همواره توجه داشته باشید که در این روش کافی است برای به دست آوردن رنگ سوم دو رنگ اولیه را در کنار هم قرار دهیم و توسط قلم‌مو و آب از ترکیب آن دو رنگ، رنگ سوم را به دست می‌آوریم. در این روش نیز همانند کار با مداد و مداد رنگی معمولی، ابتدا رنگ‌های روشن به کار برده می‌شوند و به تدریج رنگ‌آمیزی رنگ‌های تیره به آن اضافه می‌گردد.

تصویر ۸ - تصویرسازی با استفاده از مداد رنگی حلال با آب و روش کار با آن را نشان می‌دهد.

تمرین

- ۱- به شیوه‌ی لایه‌گذاری، با استفاده از اشکال ساده‌ی هندسی به تصویرسازی چند جوجه به همراه مادرشان بپردازید.
- ۲- از شیوه‌ی آزاد و یا تلفیقی برای تصویرسازی کارت‌پستال (اصل و ارژینال تصویر در ابعاد A4 طراحی شود) بپردازید.
- ۳- با هاشورهای ساده و کوتاه به تصویرسازی یک صفحه از کتاب کودک (شعر) در ابعاد 25×25 cm بپردازید.

۲-۲- مازیک^۱

انواع مختلف (تینری، الکلی، آبرنگی و شبرنگی یا فسفری) یافت می‌شوند (تصویر ۹- الف و ب).

ماژیک‌های با کیفیت مرغوب دارای اثرات رنگی بسیار خوب هستند و روی اکثر سطوح کاغذی اثر جالبی دارند. در بازار مناسب‌ترین کاغذ برای استفاده از ماژیک کاغذهایی با سطح صیقلی و نه چندان براق نظیر کاغذ ایربراش موجود می‌باشد.

برای یک مبتدی ماژیک‌ها احتمالاً ساده‌ترین و سریع‌ترین راه برای شروع کار با رنگ می‌باشند. ماژیک‌ها ابزار مناسبی برای طراحی (مُد، طراحی صنعتی و معماری)، تصویرسازی و حتی طراحی‌ها و نقاشی‌های سریع می‌باشند. ماژیک‌ها از آن‌جایی که سریع خشک می‌شوند برای کشیدن طرح‌های اولیه و یا هم‌چنین برآورد رنگ‌ها بسیار مفید می‌باشند و در اندازه‌ها و

تصویر ۹- الف - ماژیک‌ها در انواع تینری، الکلی، آبرنگی و شبرنگی یا فسفری در تصویر مشاهده می‌شوند.

تصویر ۹- ب - ماژیک‌ها در انواع مختلف، با ضخامت‌های گوناگون و اثرات متفاوت آن بر کاغذ مشاهده می‌شود.

مواد و ابزار کار

- ماژیک‌هایی که حلال آن‌ها آب می‌باشد.
- کاغذ کالک روغنی یا کاغذ گلاسه خیلی براق
- تیغ یا کاتر برای ایجاد خراش
- مداد طراحی

- کاغذ سفید (هنگامی که از کالک استفاده می‌شود).
این شیوه برای افرادی که هنوز تجربه لازم در استفاده از مداد رنگی و رنگ روغن و سایر ابزارهای کاربردی در رنگ‌آمیزی را ندارند، استفاده می‌شود.

استفاده از این شیوه ساده‌ترین و سریع‌ترین راه برای ایجاد رنگ‌آمیزی و سایه‌روشن می‌باشد. ماژیک انواع مختلف دارد برای این منظور باید از ماژیک‌هایی استفاده کرد که دارای نوک نازکی (قلمی) باشند و جنس نوک آن‌ها نیز سخت باشد تا به راحتی خم نشده و نشکند. در اجرای این شیوه از رنگ‌های روشن شروع نموده و به رنگ‌های تیره می‌رسیم. بعد از اتمام رنگ‌آمیزی می‌توان به وسیله کاتر یا ابزاری که بتواند برخی نقاط مورد نظر را برای ایجاد نور یا تیزی‌های خاص خراشید. ساده‌ترین روش این شیوه به شرح زیر می‌باشد.

ابتدا برای این که ذهن هنرجو دچار ترکیب‌بندی و رنگ‌آمیزی موضوع‌ها نشود می‌توان از یک تصویر آماده مثل انواع گُل، منظره یا پرتره انسان استفاده نمود. طرح فوق را به عنوان الگو زیر دست گذارده و سپس کاغذ کالک روغنی را روی آن قرار می‌دهیم. بدین ترتیب طرح زیرین از زیر کالک به اندازه‌ای که مورد نیاز باشد دیده می‌شود. سپس از نقاط روشن طرح شروع به رنگ‌آمیزی می‌نماییم. رنگ‌های درجه تیره‌تر را تا

تیره‌ترین رنگ یعنی رنگ مشکی به کار می‌گیریم. در این شیوه به راحتی می‌توان لکه‌های روشن و تیره را در هم محو کرد و سایه‌روشن دقیق ایجاد نمود. برای محو کردن رنگ‌ها در هم می‌توان از یک ماژیک خشک شده که فاقد رنگ باشد نیز استفاده نمود. برای این که طرح حالت جالبی بگیرد باید متناسب با وضعیت موضوع که در زیر دست قرار دارد رنگ‌ها را به کار برد و هر جا که لازم است سایه‌روشن ایجاد نمود. در نهایت برای ایجاد تیزهای موجود در موضوع می‌توان از قلم راپیدوگراف با رنگ‌های مختلف یا کاتر برای خراش استفاده نمود. پس از اتمام رنگ‌آمیزی طرح فوق را از زمینه کالک به صورت محیطی جدا نموده و روی کاغذ سفید می‌چکانیم بدین ترتیب رنگ‌های طرح فوق با شدت و درخشش خاصی رؤیت می‌شوند.

با گسترش و پیشرفت کار می‌توان طرح‌های دلخواه را بدون استفاده از الگو که در زیر دست قرار می‌گرفت، به کار برد. علاوه بر آن می‌توان به جای کالک از کاغذ گلاسه براق نیز استفاده کرد که در هنگام استفاده از کاغذ براق باید طرح مورد نظر را با درج مرزهای نور و تیرگی‌ها با مداد کم‌رنگ روی کاغذ کشیده سپس از رنگ‌های روشن به تیره مطابق با توضیحاتی که در قبل اشاره شد رنگ‌آمیزی نمود.

البته برای تنوع در رنگ‌آمیزی می‌توان رنگ‌ها را بدون محو کردن و هنگامی که با هم مرز مشخص و تفکیک شده دارند، به کار گرفت (تصویر ۱۰) در خاتمه جهت آشنایی با شیوه‌های مختلف به تصاویر ۱۱ و ۱۲ نیز توجه گردد.

تصویر ۱۰ - نقاشی با ماژیک بر کاغذ کالک، اثر دانشگرنزاد

تصویر ۱۱- نمونه‌ای از تصویرسازی با
ماژیک به شیوه‌ی آزاد و تلفیق با آبرنگ

تصویر ۱۲- نمونه‌ای از تصویرسازی با
ماژیک به شیوه‌ی هاشور آزاد و تلفیق آن با
آبرنگ

نتایج تجربی نو

تمرین

با استفاده از شیوه‌ی مازیک بر کاغذ کالک به تصویرسازی چند گل به صورت ساده شده برای کارت پستال در ابعاد A4 پردازید.

۳-۲- مرکب

مرکب از ابزار بسیار رایج در خلق آثار طراحی و خوش‌نویسی است که از گذشته‌های بسیار دور در مشرق زمین و سرزمین ما رایج و متداول بوده است. و در امر طراحی و خوش‌نویسی در کشورهای چین و ژاپن با استفاده از حرکات سریع قلم مو جهت این امر استفاده شده است. در کشور ما نیز مرکب در هنر خوش‌نویسی با استفاده از قلم نی کاربرد فراوان داشته و دارد. در دنیای غرب نیز در عهد رنسانس و باروک از آب مرکب و مرکب برای طراحی استفاده‌های زیادی شده و در حال حاضر در کلاس‌های آموزش طراحی نیز کاربرد فراوان یافته است. در تصویرسازی نیز در عصر کنونی از مرکب و انواع آن به شیوه‌های متفاوتی استفاده می‌گردد و این روش‌ها و شیوه‌ها عبارت‌اند از:

۱- نقطه‌چین یا نقطه‌پردازی

۲- هاشور آزاد

۳- هاشور یک سویه یا هم‌جهت

۴- هاشور متقاطع

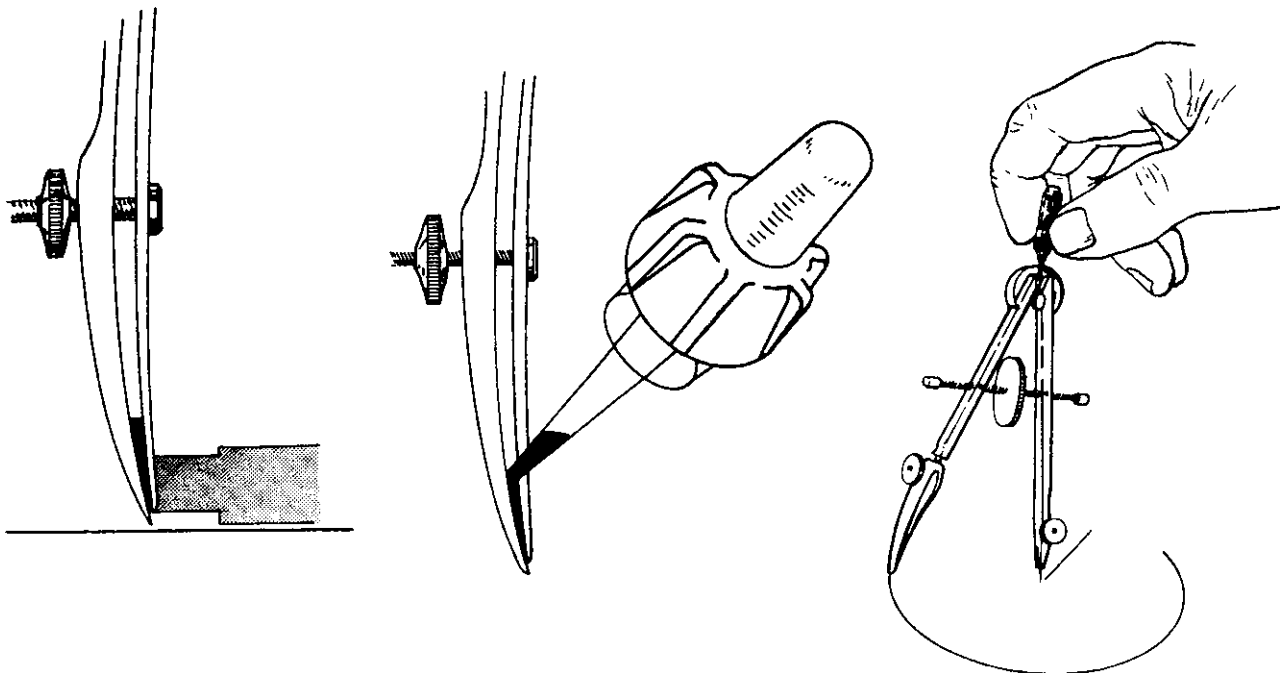
وسایل لازم

قلم خط‌کشی (ترلینگ)، راپیدوگراف، قلم فلزی،

خودنویس، انواع روان‌نویس و قلم مو.

انواع مرکب اعم از تک رنگ یا رنگی.

در این‌جا به شیوه‌ی استفاده از ابزار مرکبی یا ترلینگ که در اغلب جعبه‌های پرگار یافت می‌شود به اختصار پرداخته می‌شود. از این ابزار برای ترسیم خطوط دقیق بر روی کاغذ، مقوا و طلق استفاده می‌شود. بهترین حالت برای استفاده از ابزار مرکبی آن است که آن را به صورت کاملاً عمود نگه داریم و با استفاده از قطره‌چکان (تصویر ۱۳) آن را پرکنیم. اگر بخواهیم ضخامت خطوط را کم و یا زیاد کنیم با بستن و یا باز کردن پیچ تنظیم می‌توانیم به این امر دست یابیم.

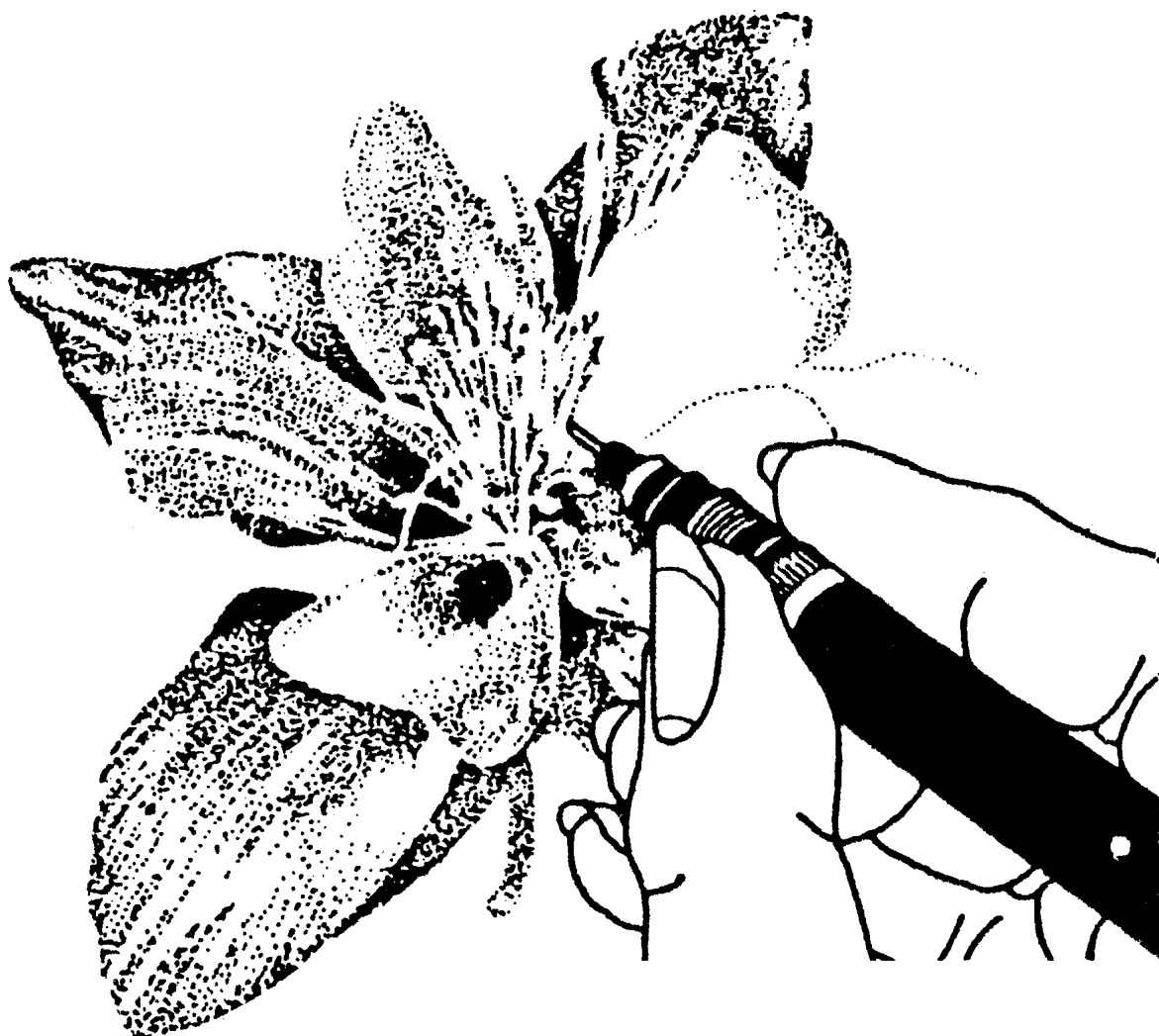
تصویر ۱۳- در تصویر طریقه‌ی نگه‌داری، پرکردن مرکب و ترسیم ابزار مرکبی یا ترلینگ مشاهده می‌شود.

(تصویر ۱۴). مناسب‌ترین ابزار برای این شیوه قلم راییدوگراف می‌باشد.

۲- شیوه‌ی هاشور آزاد: شما در طراحی با استفاده از هاشور آزاد تجربیات فراوانی کسب کرده‌اید. در این جا نیز با استفاده از مرکب و ابزار خاص آن می‌توانید جهت خلق تصاویری زیبا از این شیوه استفاده نمایید. در این شیوه همان‌طور که از نامش پیداست هاشورها جهت و سوی خاصی ندارند و به صورت آزاد رسم می‌گردند (تصویر ۱۵). برای این شیوه مناسب‌ترین ابزار قلم فلزی، روان‌نویس و خودنویس می‌باشند. زیرا استفاده از راییدوگراف برای این شیوه به ویژه اگر نوک آن نازک باشد موجب آسیب دیدن سوزن راییدوگراف خواهد شد.

در این جا با توجه به این که هنرجویان عزیز در کتاب طراحی به استفاده از مرکب و شیوه‌های گوناگون آن آشنایی و شناخت کامل یافته‌اند به طور اختصار جهت یادآوری به شیوه‌های مختلف و کاربرد آن اشاره می‌کنیم.

۱- شیوه‌ی نقطه‌چین یا نقطه‌پردازی: این شیوه مشابه نقطه‌پردازی در نگارگری سنتی ما ایرانیان است و تنها تفاوت آن استفاده از نوع ابزار است. خلق تصاویر با نقطه‌پردازی امری سخت و طاقت‌فرسا است. در این روش برای قسمت‌هایی که باید تیره‌تر شوند از تمرکز نقاط و تکرار زیاد آن‌ها با فاصله‌ی کم‌تر استفاده می‌کنیم و اگر بخواهیم قسمت‌های روشن‌تر را نشان دهیم از نقاطی با فاصله‌ی بیش‌تر و ضخامت کم‌تر استفاده می‌کنیم.

تصویر ۱۴- تصویرسازی به شیوه‌ی نقطه‌چین یا نقطه‌پردازی با استفاده از راییدوگراف را نشان می‌دهد.

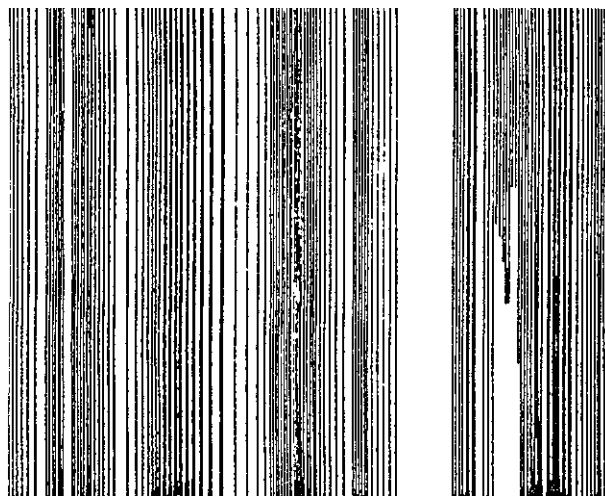
خطوط در یک سو جهت تیره تر کردن تصویر استفاده می شود (تصویر ۱۶). و گاه طراح با استفاده از ابزاری (راییدوگراف و یا قلم هایی که خوب کار نمی کنند و جوهر آن ها گیر می کند) برای خلق بافت های خشن استفاده می کنند و به نتایج خوبی دست می یابند (تصویر ۱۷).

۳- شیوهی هاشور یک سو یا هم جهت: در این شیوه تمامی خطوطی که جهت ترسیم به کار برده می شوند کاملاً هم سو و هم جهت می باشند و در جهات عمودی، افقی و یا مورب خطوط ترسیم می شوند و با استفاده از ابزار گوناگون می توان به بافت های متفاوتی دست یافت. در این شیوه برای تیره تر کردن تصویر فواصل خطوط کم تر و یا خطوط ضخیم تر می شوند و اغلب از تکرار

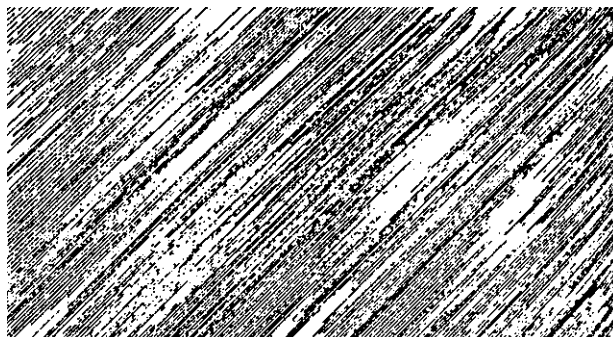

تصویر ۱۵

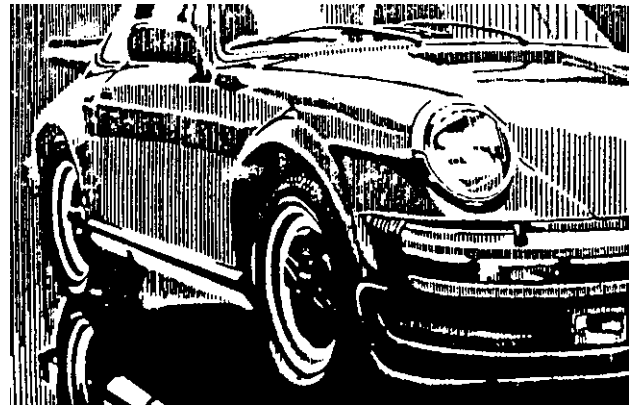
تصویر ۱۶- جهت تیره کردن طرح با استفاده از کم کردن فواصل خطوط و افزایش ضخامت خطوط می توانیم به خلق تصاویر پیردازیم.

تصویر ۱۷- نمونه ای از بافت ایجاد شده با قلم راییدوگراف که با سرعت ترسیم شده است.

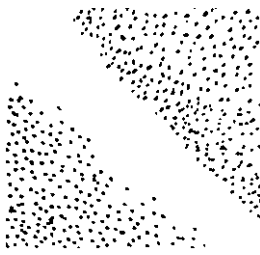
در تصویر ۱۸ شما می‌توانید نمونه‌ای زیبا را که با استفاده از این شیوه ترسیم شده است را مشاهده کنید. هنرمند برای نشان دادن قسمت‌های نورانی تصویر آن قسمت‌ها را کاملاً خالی گذاشته است و در قسمت‌هایی که نیاز به تیره‌گی بیش‌تر بوده است با استفاده از راپیدوگراف فواصل خطوط را کم و گاهی آن را کاملاً سیاه کرده است.

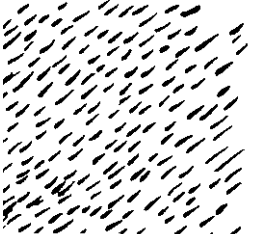
تصویر ۱۸- تصویرسازی به شیوه‌ی طراحی با استفاده از خطوط یک‌سو و هم‌جهت توسط راپیدوگراف (با استفاده از صفحات از جنس مواد پلاستیکی به عنوان زیپ‌تون که هم به صورت رنگی و هم هاشورهای آماده از نوع حروف برگردان هم می‌توان به این گونه بافت‌ها در زمان اندک دست یافت).

۴- شیوه‌ی هاشور متقاطع: هاشور متقاطع، مجموعه‌ای از خطوط موازی چند سویه است که برای افزایش نسبت بزرگی زمینه و ترسیم تصویر بر هم منطبق شده‌اند. در این شیوه برای تیره‌تر کردن سطوح از تکرار خطوط در جهات مختلف استفاده می‌کنیم و ابتدا خطوطی هم‌سو و در یک جهت را ترسیم می‌کنیم و سپس در جهت خلاف آن خطوط متقاطع را رسم می‌کنیم. در این شیوه برای کسب مهارت بیش‌تر باید به حد کافی تمرین کرد تا در حین تصویرسازی کم‌تر دچار خطا گردید (تصویر ۱۹).

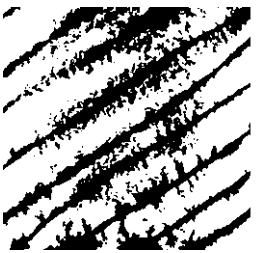
برخی واژه‌های لاتین که در هاشورزدن از آن استفاده می‌شود عبارتند از:

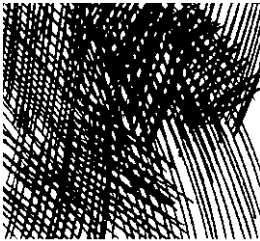
نقطه‌چین کردن برای ایجاد بافت،
سایه و ته رنگ = Stippling

خطوط کوتاه و مقطع برای ایجاد بافت و یا سایه‌زدن پس زمینه =
Jabbing Lines

لک انداختن خطوط، خط کشیدن بر روی کاغذهای مرطوب =
Smudge Lines

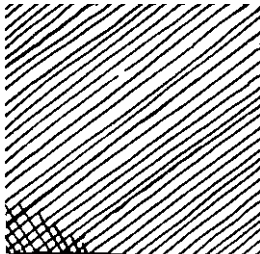
هاشور زدن دو طرفه برای قوت بخشیدن ارزش خطوط =
Hatching: Crosshatching

خطوط ترک‌دار برای ایجاد احساس عمق = Crazy Lines

هاشورزنی برای ایجاد درشت و برجسته = Hatching

هاشورزدن یک‌طرفه برای ایجاد ارزش‌های سایه‌ها = Hatching

تمرین

- ۱- با استفاده از شیوه‌ی نقطه‌پردازی و ترکیب‌بندی مناسب به طراحی از چند میوه به صورت سیاه و سفید پردازید.
- ۲- با استفاده از هاشور، تصویرسازی سه صحنه از یک داستان برای مقطع سنی الف در ابعاد 25×25 cm پردازید.

۴-۲- اسکراچ برد (خراش)

اسکراچ برد مقوای مخصوصی است که از اوایل قرن بیستم اختراع شده و به جای سنگ‌های لیتوگرافی، که قبلاً برای چاپ سنگی استفاده می‌شد، به کار گرفته شده است. این مقوا شامل یک لایه گچ سفید است که با چسب مخصوصی درهم آمیخته شده و روی مقوا پرس شده است. ضخامت گچ خیلی کم است که پس از خشک شدن به سرعت صاف و محکم می‌شود.

این مقوا را پس از آغشته کردن با مرکب مشکی یا رنگی و ایجاد خراش با ابزار نوک تیز می‌توان طرح‌های جالبی را با هاشور و سایه‌روشن‌های دقیق و ظریف سیاه و سفید به وجود آورد.

وسایل لازم

– مقوای مخصوص یا مقوای گلاسه براق یا فویل
چسب‌دار نقره‌ای و طلایی یا ورقه‌های نازک P.V.C چسب‌دار که قابلیت جذب مرکب را داشته باشند.

– مرکب چین یا مرکب راپیدوگراف یا هر نوع مرکبی که روی مقوای گلاسه جذب شده و پس از خشک شدن ریخته نشود.

– ابزارهای خراش

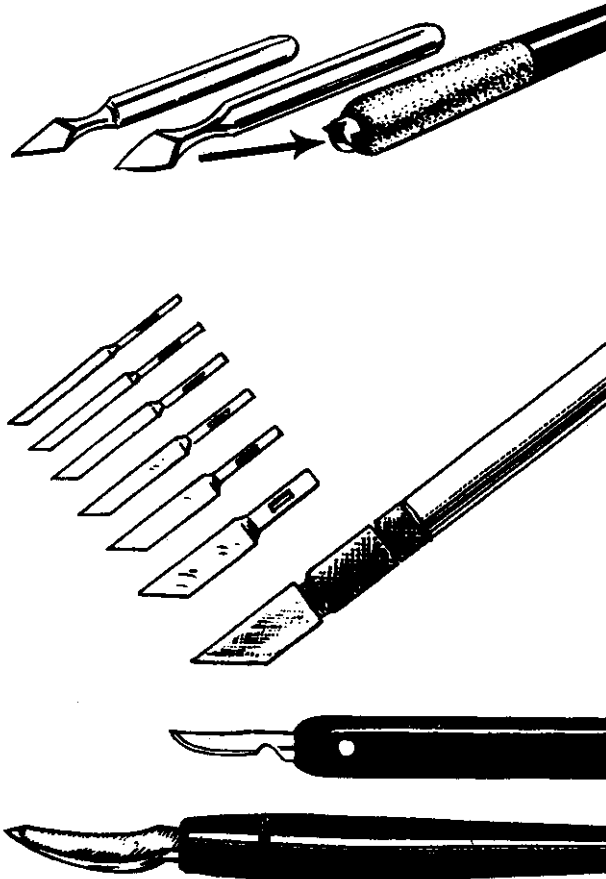
– سمباده

– خط‌کش، پیستوله، پرگار

– مداد جهت طراحی اولیه (نوک سخت مورد نظر می‌باشد).

در گذشته از این شیوه به علت خصوصیت ذاتی اش (سیاهی و سفیدی) در چاپ روزنامه و کتاب استفاده می‌کردند.

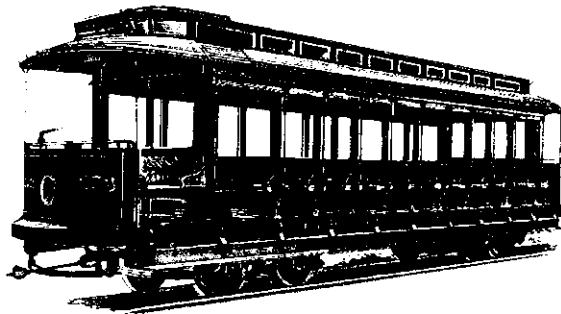
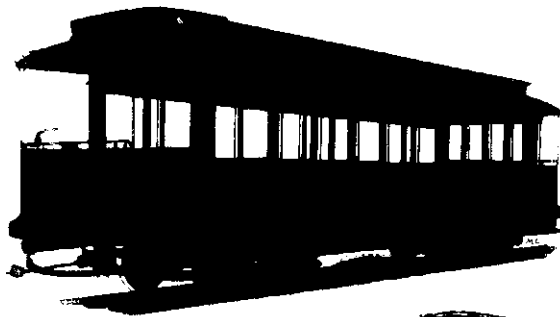
ابزار خراش: تیغ‌های مخصوصی که با اندازه و تیزی‌های مختلفی که با پیچ در بدنه‌شان محکم می‌شوند برای بریدن مقوا و کاغذ و خراش روی آن استفاده می‌شود. علاوه بر آن با انواع تیغ‌های جراحی^۱ و اصلاح و تیغ‌های موکت‌بری می‌توان این شیوه را اجرا نمود (تصویر ۲۰).

تصویر ۲۰- ابزارهای خراش متداول در شیوه اسکراچ برد

طرز کار: ابتدا طرح را روی کاغذ معمولی کشیده و سپس پشت کاغذ را با گچ‌رنگی کاملاً پوشش می‌دهیم (البته برای انتقال طرح می‌توان از کاربن با رنگ‌های مختلف نیز استفاده نمود) سپس لبه‌ی بالایی کاغذ را روی مقوای اصلی با چسب نواری می‌چسبانیم بعد از این مرحله با مداد نوک سخت (از سری H تا 6H) یا قلم استنسیل یا هر وسیله‌ای که نوک آن خیلی تیز نباشد خطوط خارجی طرح را مجدداً می‌کشیم. بعد از انتقال طرح سطح کاغذ که باید مرکبی شود (سطوح وسیع سیاه) را با مرکب چین یا مرکب راپیدوگراف به وسیله‌ی قلم موی متوسط می‌پوشانیم. پس از اطمینان از این که تصویر اصلی به طور کامل روی مقوا کپی شده است اقدام به انتقال جزئیات طرح روی سطح مرکبی شده

می‌نماییم. پس از آن به وسیله ابزارهای مخصوص خراش ایجاد می‌کنیم (تصویر ۲۱). ساده‌ترین نحوه به دست گرفتن وسیله خراش همانند گرفتن مداد یا قلم در دست می‌باشد. در این روش خطوط خیلی بلند نیستند ولی تنوع آن‌ها زیاد است. اگر در ترکیب کار احتیاج به خطوط بلندتری هست خیلی راحتی دست خود را جابه‌جا کنید و خطوط جدید را از انتهای خطوط قبلی ادامه دهید. برای این که خطوط در فرم‌های مختلف باشد، صفحه طراحی را بگردانید و خطوط را به طرف خود بکشید تا کار آسان‌تر شود. برای ایجاد هاشورهای یک دست و منظم می‌توان از خط‌کش یا شابلون استفاده نمود.

تصویر ۲۱- شیوه اسکراچ برد، رنگ آمیزی سطوح بزرگ. باید توجه نمود که سطوح سفید نباید مرکبی شوند.

ایجاد بافت اجسام نیز نتیجه نحوه خراشی است که صورت گرفته است علاوه بر آن احساس فرم و حجم در نتیجه نور و سایه بستگی به نحوه خراشیدن خطوط و سطوح دارد (تصویر ۲۲).
تعمیر یا تصحیح: خطوطی که خراشیده شده‌اند می‌توانند دوباره مرکبی شوند ولی شیارهای حاصل از آن هم‌چنان باقی می‌ماند، که این شیارها مانع ایجاد خطوط جدید می‌گردند. البته با استفاده از سمباده بسیار نرم که سطوح مقوا را مجدداً

صاف می‌کند، می‌تواند مؤثر باشد. ساده‌ترین راه برای ایجاد حالت سایه‌روشن کار کردن از طرفی به طرف دیگر است. از قسمت سفید یا روشن‌ترین قسمت به طرف تیره‌ترین بخش کار کم خراش دهید تا به قسمت کاملاً سیاه برسید. یادگیری این شیوه و خراشیدن سایه‌روشن‌ها با هاشور توانایی هنرمند را هنگامی که با سایر وسایل از قبیل مداد، خودکار، قلم فلزی یا راپیدوگراف اقدام به هاشور می‌نماید افزایش می‌دهد و نحوه سایه‌زدن با خطوط سیاه و سفید

تصویر ۲۲- اسکراج برد روی کاغذ گلاسه، اثر حسن دانشگر نژاد

اسکراج برد شباهت دارد تهیه این ورقه‌ها با هزینه کم قابل دسترسی می‌باشد (تصاویر ۲۳ تا ۲۹).

در خاتمه جهت آشنایی بیشتر به نمونه‌های تصاویر توجه شود.

را به وی می‌آموزد. برای ایجاد برخی از بافت‌های ظریف که با دست به طور یک نواخت و منظم امکان پذیر نمی‌باشد می‌توان از ورقه‌های نازک چسب‌دار که حاوی نقش است و به «زیپاتون» معروف است، استفاده نمود این ورقه‌ها که با طرح‌ها و بافت‌های مختلف است از حیث شیوه (سیاهی و سفیدی خالص) با شیوه

تصویر ۲۳- اسکراچ برد، خراش روی فویل یا آلومینیوم چسب دار، اثر حسن دانشگر نژاد

تصویر ۲۵- اسکراج برد، کتاب اینک خورشید، اثر مرتضی ممیز.

تصویر ۲۶- اسکراج برد، خراش روی کاغذ گلاسه، آبگوشت میخ، اثر محسن حسن پور

تصویر ۲۷- اسکراچ برد، خراش روی کاغذ گلاسه، آبگوشت میخ، اثر محسن حسن پور

تصویر ۲۸- اسکراج برد، خراش روی کاغذ گلاسه، آبگوشت میخ، اثر محسن حسن پور

الف

ج

ب

د

و

هـ

تصویر ۲۹- الف- ج- اسکراچ برد، خراش روی کاغذ گلاسه، صدای دوم، اثر هوشنگ ارومیه

تمرین

- ۱- با استفاده از شیوه‌ی اسکراچ برد در ابعاد 25×25 cm یک داستان برای کودکان مقطع سنی الف (پیش از دبستان) را تصویرسازی کنید.
- ۲- با الهام از نقوش سنتی (اعم از گیاهی و جانوری) بر روی فویل پشت چسب‌دار به تصویرسازی بپردازید.

۵-۲- حکاکی بر روی چوب

گرچه تاریخ دقیقی در مورد حکاکی و چاپ چوب در دست نمی‌باشد. ولی با توجه به اسناد و مدارکی که مربوط به اختراع کاغذ در سال ۱۰۵ قبل از میلاد به دست آمده است، چنین نتیجه‌گیری می‌شود که حکاکی بر روی چوب به منظور چاپ بر روی کاغذ همزمان با پیدایش مهرهای گچی که در چین ساخته می‌شده است، به وجود آمده است و به تدریج به سایر کشورهای خاور دور گسترش یافت. حکاکی و چاپ چوب به دلیل امکانات نامحدود در زمینه‌های گوناگون نقاشی، طراحی، تصویرسازی و گرافیک به جهت خلق بافت‌ها و حالات گوناگون بصری و تنوع خطوط همواره مورد توجه طراحان بوده است، و از این شیوه برای خلق آثار خود سود جستند.

وسایل لازم

چوب^۱، غلطک، مرکب چاپ، تینر، انواع مغار، کاغذ، قاشق چوبی.

حکاکی بر روی چوب به دو صورت انجام می‌گیرد:

۱- حکاکی به صورت مثبت

۲- حکاکی به صورت منفی

۱- حکاکی به صورت مثبت

در این روش قسمت‌هایی که قرار است سفید بماند و رنگ به خود نگیرد، توسط مغار کنده‌کاری می‌شود و سطوحی که برجسته باقی می‌مانند توسط غلطک مرکبی می‌شوند و سپس بر روی کاغذ توسط فشار یکسان با استفاده از قاشق چوبی طرح چاپ می‌شود (تصویر ۳۰). و به عبارتی طرح اصلی به صورت سیاه (مثبت) چاپ می‌گردد.

۲- حکاکی به صورت منفی

در این روش طرح اصلی، کنده‌کاری می‌شود و با استفاده از غلطک مرکب بر سطح چوب مالیده می‌شود و در موقع چاپ خطوط اصلی طرح به صورت سفید (منفی) باقی می‌مانند و با استفاده از این روش می‌توان طرح‌های جالب و زیبایی به صورت منفی (نگاتیو) به وجود آورد.

تصویر ۳۰- حکاکی به صورت مثبت بر روی چوب، در تصویر همان‌گونه که مشاهده می‌شود قسمت‌های برجسته مرکب را به خود جذب کرده و بر روی کاغذ به صورت سیاه (مثبت) چاپ شده است.

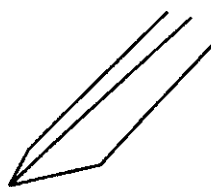

تصویر ۳۱- حکاکی به صورت منفی بر روی چوب، در تصویر همان‌گونه که مشاهده می‌شود قسمت‌های گود شده مرکب را به خود جذب نمی‌کند و بر روی کاغذ به صورت سفید (منفی) باقی می‌مانند و طرح اصلی سفید دیده می‌شود.

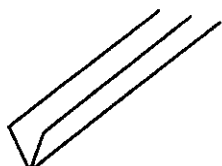
۱- از چوب درخت کاج که دارای رگه‌های زیبایی هست می‌توان استفاده نمود در غیر این صورت از تخته‌ی سه‌لایه برای حکاکی نیز می‌توان استفاده کرد.

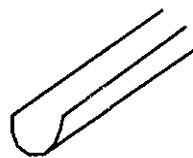
تصویر ۳۲- انواع مِغار که در حکاکی بر روی چوب کاربرد دارند.

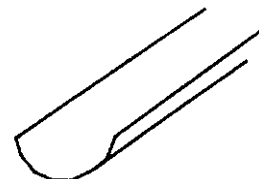
چاقو A

مِغار V

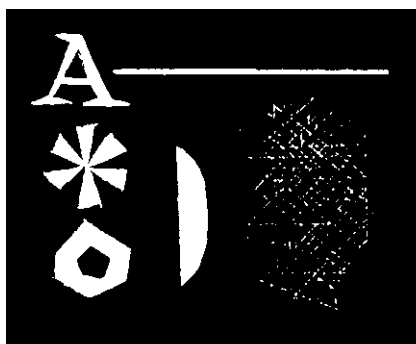

مِغار U

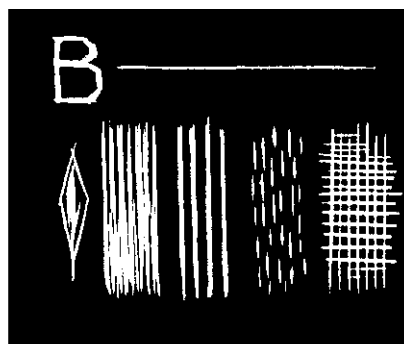

مِغار C

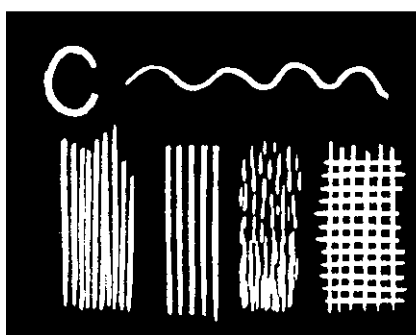
تصویر ۳۳- نمای نزدیک نوک مِغارها را نشان می‌دهد.

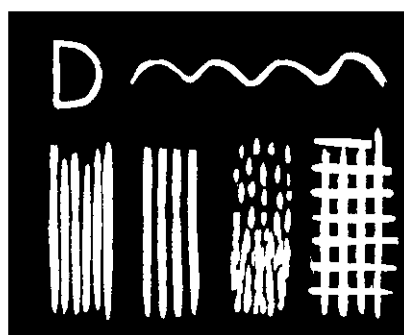
مِغار A

مِغار V

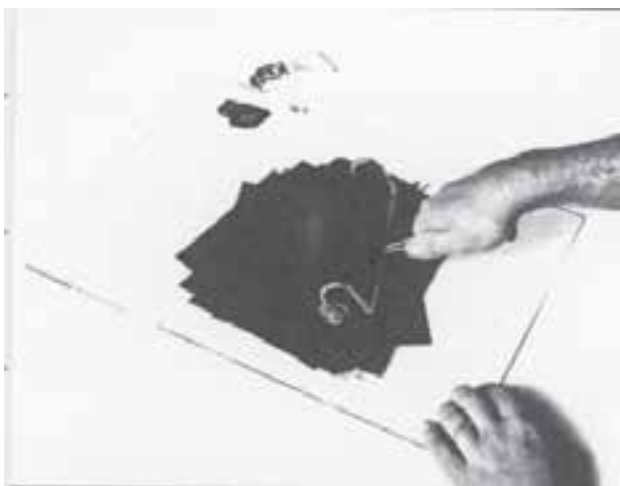

مِغار U

مِغار C

تصویر ۳۴- اثر مِغارهای مختلف را بر روی چوب و تفاوت خطوط ایجاد شده توسط آن‌ها را نشان می‌دهد.

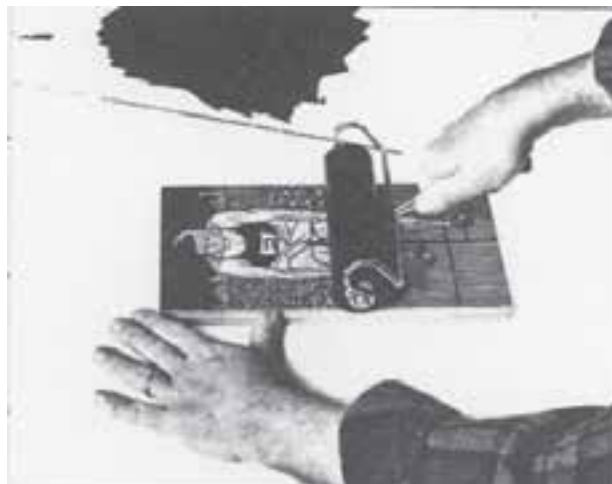
ب.

الف

د

ج

و

هـ

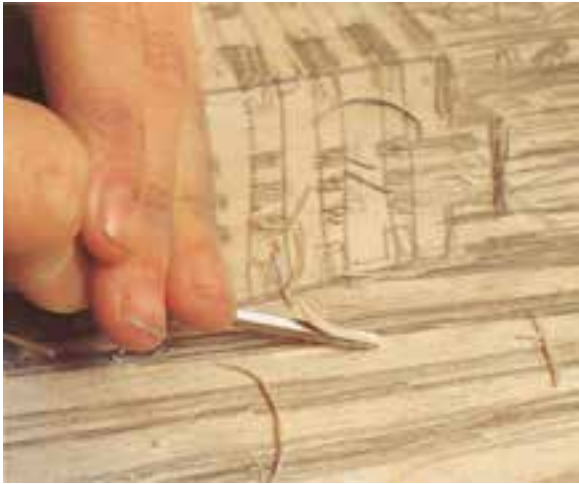
تصویر ۳۵- مراحل مختلف حکاکی بر روی چوب و چاپ آن را نشان می‌دهد.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد حکاکی روی چوب

می توانید به کتاب «چاپ دستی» مراجعه کنید.

الف

ب

ج

د

ه

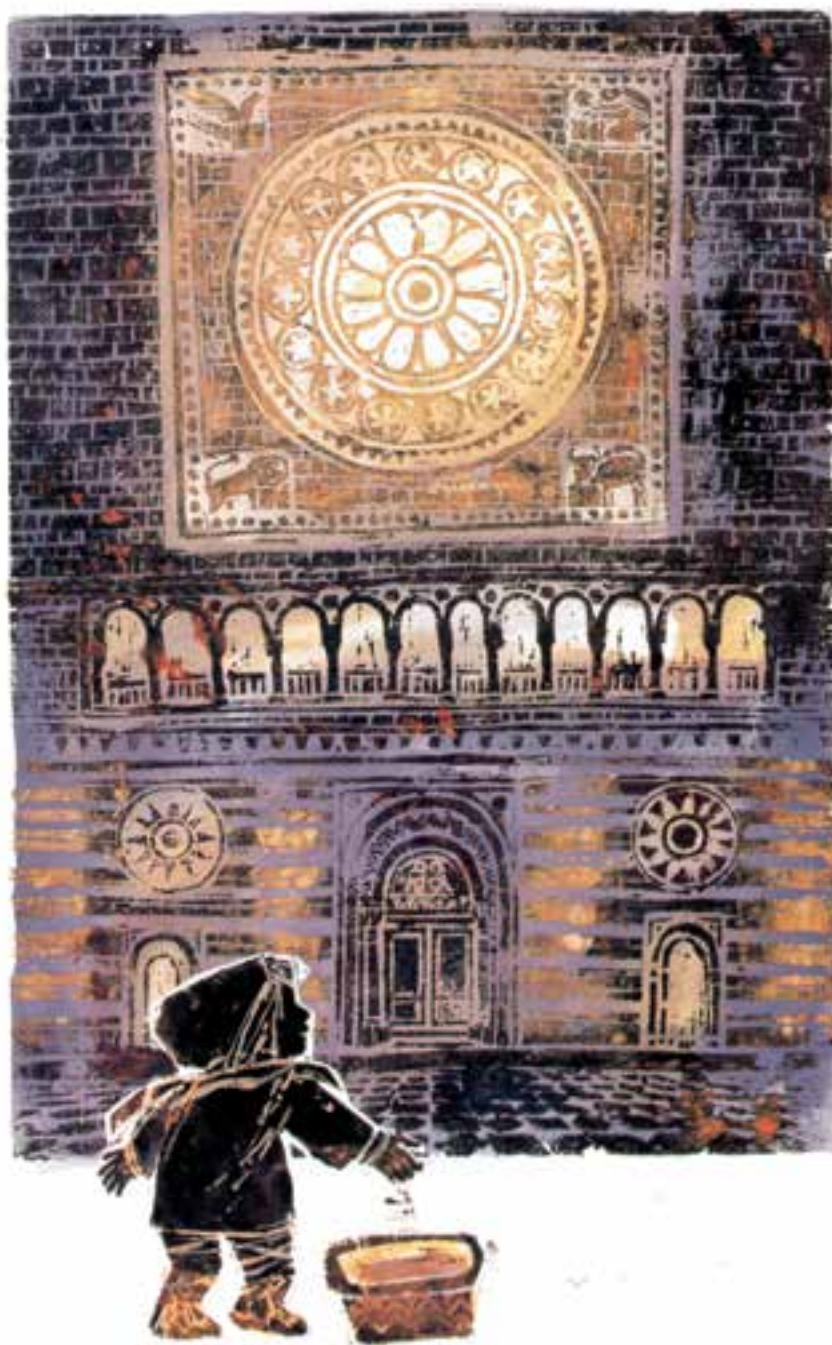

و

تصویر ۳۶- مراحل تصویرسازی به شیوهی حکاکی روی چوب مشاهده می شود.

شما با توانمندی‌های گوناگون چاپ دستی در تصویرسازی و کاربرد آن در این رشته نمونه‌های تصویری با شیوه‌های ساده‌ای نظیر منویرینت (تصاویر ۳۹ و ۴۰) ترافارد (تصویر ۴۱) حکاکی بر لینولتوم (تصویر ۴۲) و حکاکی چاپ فلز (تصویر ۴۳) را مشاهده می‌کنید.

لازم به ذکر است که بعد از این که با استفاده از حکاکی روی چوب، اثر نهایی به صورت سیاه و سفید و یا تک‌رنگ چاپ گردید، می‌توانید با استفاده از آبرنگ، اکولین و یا هر ابزار اثرگذار دیگر مطابق تصاویر ۳۷ و ۳۸ طرح خود را رنگ‌آمیزی نمایید. هنرجویان عزیز کم و بیش تجربیات مختلفی را در کارگاه چاپ دستی کسب کرده‌اید، در این جا نیز جهت آشنا شدن بیشتر

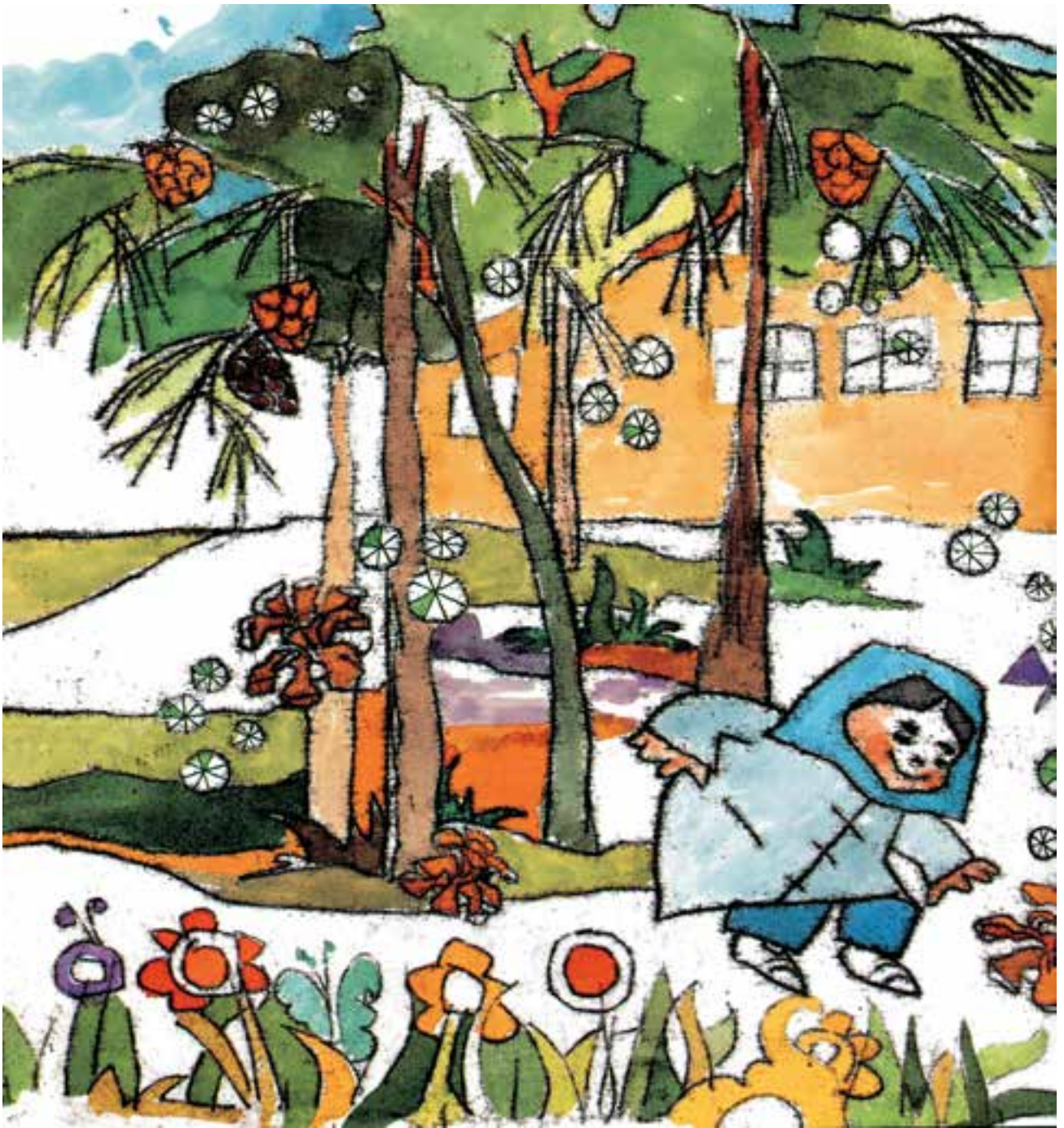
تصویر ۳۷- حکاکی بر روی چوب، رنگ‌آمیزی شده توسط آبرنگ، اثر استپان زاورل

تصویر ۳۸- حکاکی بر روی چوب، رنگ آمیزی شده توسط ابرنگ، اثر شینوبا آریگا

تصویر ۳۹- چاپ دستی، شیوه منویرنت و رنگ آمیزی با باستل روغنی، اگر جانوران صورت رنگی داشتند، اثر نیکزاد نجومی

تصویر ۴۰- چاپ دستی، شیوه‌ی منوپرینت و رنگ آمیزی با آبرنگ، اثر عطیه‌ی مرکزی

تصویر ۴۱- چاپ دستی، شیوهی ترافارد با استفاده از رنگ و روغن، اثر زنده یاد بهرام خائف.

تصویر ۴۲- چاپ دستی، شیوه حکاکی لینولتوم (رنگی)، اثر فرشید منقالی

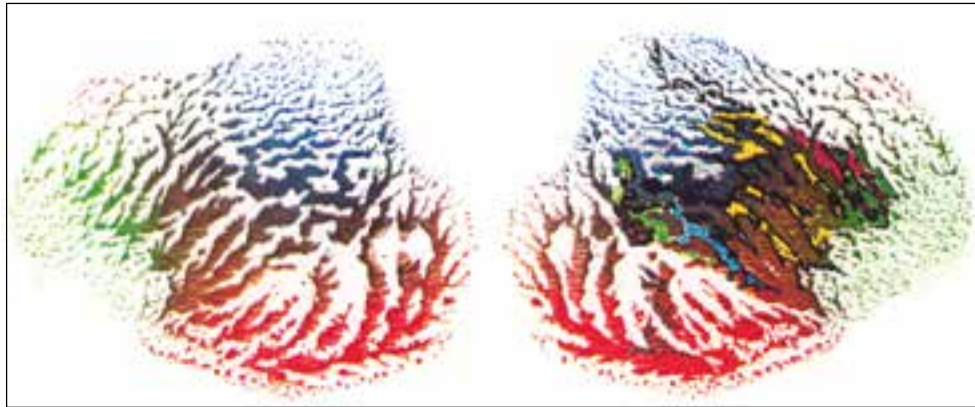

تصویر ۴۳- چاپ دستی، شیوهدی حکاکی بر روی فلز، اثر اولگا پتاکوا

۶-۲ چاپ شیشه (منوپرینت)

در کارگاه چاپ دستی با شیوه‌ی خطی منوپرینت آشنا شده‌اید، هم‌چنین فراگرفته‌اید که به‌صورت مستقیم بر روی شیشه طراحی کنید و از آن یک اثر یک نسخه‌ای چاپ کنید. در این‌جا نیز اساس کار همان شیوه است و برای این کار رنگ‌های روغنی مختلفی را بر روی سطح شیشه می‌ریزیم. با گذاشتن یک شیشه و حرکت آرام آن بر روی رنگ‌ها، رنگ‌ها به‌آرامی حرکت می‌کنند

و در هم مخلوط می‌شوند و بافت و نقش زیبایی را به‌وجود می‌آورند (تصویر ۴۴). با قرار دادن یک صفحه بر روی آن می‌توان نقش به‌دست آمده را بر صفحه‌ی کاغذ منتقل نمود. با تمرین و ممارست می‌توانید به‌تدریج بافت‌هایی با قابلیت هدایت بهتر و بیش‌تری به‌دست آورید و گاه با تکه‌چسبانی می‌توان آثار زیبا و باارزشی خلق کنید.

تصویر ۴۴- چاپ شیشه، توسط حرکت شیشه بر سطح رنگ و ترکیب آن‌ها بافت‌های زیبایی به‌وجود می‌آید.

چاپ برگردان: بر سطح صافی مانند شیشه، رنگ‌های

روغنی گوناگونی می‌ریزیم. با قطره‌چکان یک قطره نفت یا تینر روغنی بر روی رنگ‌ها می‌چکانیم، رنگ‌ها به‌آسانی در اثر حل شدن با نفت یا تینر روغنی در هم دویده می‌شوند. سپس یک صفحه

کاغذ مات یا براق انتخاب کرده آن‌را بر روی رنگ‌ها می‌گذاریم و نقوش درهم آمیخته شده‌ی رنگ‌ها را بر کاغذ منتقل می‌کنیم (تصویر ۴۵).

تصویر ۴۵- چاپ برگردان، بافت حاصله بر اثر قرار دادن کاغذ بر سطح رنگ‌های حل شده توسط نفت یا تینر روغنی بر روی شیشه ایجاد شده است.

در مرحله‌ی نهایی با استفاده از قلم مو و هر ابزار مناسب دیگر شکل‌های تصادفی به دست آمده را به صورت واضح‌تری بازسازی می‌نماییم (تصویر ۴۶).

تصویر ۴۶- چاپ برگردان، در مرحله‌ی نهایی با استفاده از قلم مو و یا هر ابزار
انرگذار دیگر تصاویری را که به صورت تصادفی دیده می‌شوند تکمیل می‌کنیم.

تمرین

- ۱- با استفاده از شیوه‌ی حکاکی چوب به صورت مثبت تصویرسازی یک چهره را انجام دهید.
- ۲- با استفاده از تجربیاتی که در کارگاه چاپ دستی کسب کرده‌اید یک کار با موضوع و شیوه‌ی آزاد چاپ و طراحی کنید.

۷-۲- کلاژ^۱ یا تکه چسبانی

کلاژ یا تکه چسبانی اثری است هنری که توسط اجزاء ترکیبی که شامل: انواع کاغذ، پارچه، مقوا و تکه‌های بریده شده‌ی روزنامه، عکس‌ها، تصاویر و دیگر موارد چاپی است. و از چسباندن آن‌ها در کنار هم و بر یک سطح ساخته می‌شود. کلاژ، لغتی است فرانسوی معادل چسباندن که هم برای کار تولید شده توسط چسباندن و هم برای روش این کار به کار برده می‌شود و اغلب به‌عنوان یک زیرشاخه‌ی هنر جمع‌آوری و تلفیقی در نظر گرفته می‌شود. پیکاسو و براك از این شیوه در سال‌های ۱۹۱۴-۱۹۱۲ جهت خلق آثار خود بسیار سود جستند

و به‌عنوان شیوه و روشی جدید آن‌را مطرح نمودند. کلاژ یا تکه چسبانی به‌طور گسترده توسط هنرمندان قرن بیستم هم به‌عنوان یک واسطه مستقل و هم در رابطه با نقاشی و طراحی مورد استفاده واقع شده است. هنوز هم این شیوه در رشته‌های هنرهای تجسمی کاربرد وسیع دارد. در میان تنوعات مرتبط به شیوه‌ی کلاژ می‌توان از دکلاژ^۲ و دکوپاژ^۳ (کلاژ بریده شده‌ای که از مواد جدید ساخته شده است) نام برد. این شیوه قابلیت به‌وجود آمدن اشکال از تصاویر، کلمات، عبارات و موادی را که به‌طور کامل قابلیت قرار گرفتن در پیش یک‌دیگر را دارا نبودند مهیا ساخت (تصویر ۴۷).

تصویر ۴۷- نمونه‌ای از کلاژ با استفاده از نوشته‌های متن روزنامه و مجله جهت دسترسی به بیان تصویری جدید (دکوپاژ) - شکل‌سازی با روزنامه و مجله، اثر نیره تقوی

به هنرمندان و استادان این فن که در این راه سختی‌ها و مرارت‌ها کشیده‌اند باشد.

لازم به ذکر است که اغلب موضوعات آثار قطاعی (کاغذبری) در هنرهای دستی ایران، شامل نقش جانوران، پرندگان، گل و مرغ، نقش‌های هندی، تزیینی و یا خطوط خوش بوده است (تصاویر ۴۸ و ۴۹).

آنچه که برای ما ایرانیان حائز اهمیت است وجود چنین شیوه‌ای در هنرهای سنتی کهن ما و کاربرد آن در هنرهای تزیینی است. و در گذشته با نام «قطاعی» یعنی «قطعه چسبانیدن» یا «کاغذبری»، در حدود سده‌ی نهم هجری از چین به ایران آمده و از ایران به کشور عثمانی یا ترکیه فعلی راه یافته است و از آنجا به دیگر کشورهای اروپایی راه یافته و گسترش جهانی یافته است. و توضیح این امر شاید ادای دینی هر چند کوچک، نسبت

تصویر ۴۹- نمونه‌ای از آثار قطاعی (کاغذبری) در هنرهای سنتی با الهام از نقش جانوری

تصویر ۴۸- نمونه‌ای از آثار قطاعی (کاغذبری) در هنرهای سنتی با الهام از نقش گیاهی

تکه چسبانی از مقاطع سنی بالا و نزد هنرمندان مطرح جهان آغاز شد، ولی امروزه در امر تصویرسازی کتاب کودکان و به خصوص مقاطع سنی سال‌های قبل و اوایل دبستان کاربردی وسیع یافته است. و در کشور ما نیز در امر تصویرسازی از این شیوه در دهه‌ی ۴۰ برای نخستین بار استفاده شد (تصاویر ۵۰ و ۵۱).

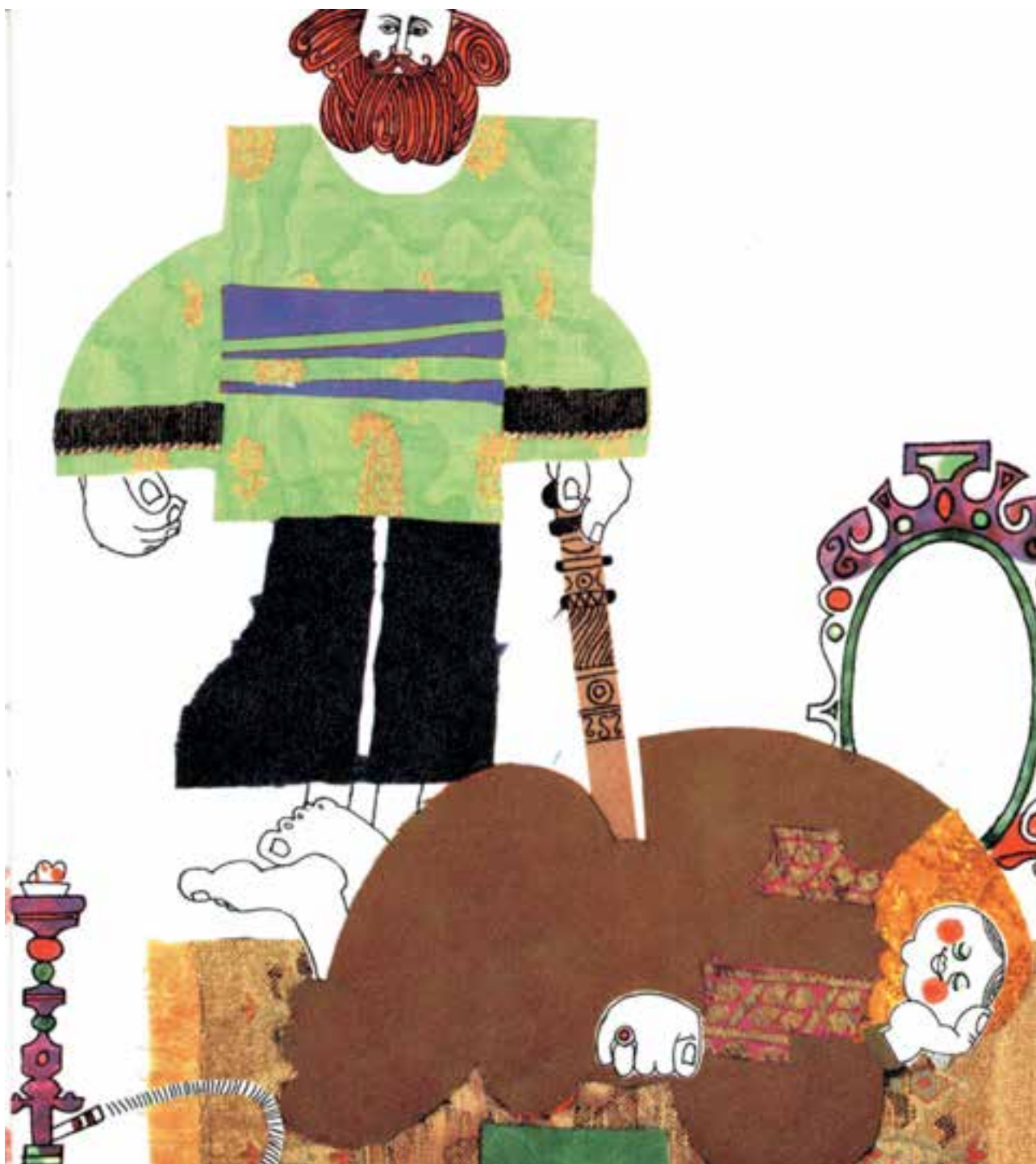
وسایل لازم

قلم مو، چسب مایع، قیچی، انواع تیغ‌های مخصوص برش کاغذ، انواع پارچه، انواع کاغذهای رنگی، تصاویر روزنامه و مجله.

در عصر کنونی کلاژ یا تکه چسبانی، بیش‌ترین کاربرد را در شاخه‌ی تصویرسازی دارد و بسیاری از تصویرگران به خلق آثار خود با استفاده از این شیوه پرداخته‌اند. و تفاوت عمده‌ی آن با سایر شیوه‌های تصویرسازی در استفاده‌ی وسیع و نامحدود از ابزار و مواد مختلف جهت خلق تصویر است. اگر به حرکات و آثار دانش‌آموزان در مدارس دقیق شویم و از نزدیک با روحیه و خواست آن‌ها بیشتر آشنا شویم، می‌بینیم که هرکدام با توجه به علایق فردی چیزهای گوناگونی را جمع‌آوری می‌نمایند و در صفحات کتاب و یا دفتر مشق خود می‌چسبانند. و با این شیوه به نوعی اُنس و الفت یافته‌اند. هر چند که شیوه‌ی کلاژ یا

تصویر ۵۰- نمونه‌ای از تصویرسازی به شیوه‌ی کلاژ، عمونوروز، اثر فرشید مثقالی

تصویر ۵۱- نمونه‌ای از تصویرسازی به شیوه‌ی کلاز، عمونوروز، اثر فرشید منقالی

ب.

الف

ج

د

تصویر ۵۲- مراحل تصویرسازی به شیوهی تکه چسبانی (کلاژ) مشاهده می شود.

طرز کار: بهترین روش برای این کار آن است که ابتدا طرح اصلی خود را بر روی کاغذ پوستی کشیده و سپس با برش طرح کشیده شده بر کاغذ پوستی، از آن به عنوان الگو جهت برش اصلی طرح استفاده گردد. در این روش برای چسباندن سطوح رنگی اغلب از پس زمینه کار را آغاز می کنیم، و به تدریج به نماها و پلان های نزدیک پرداخته می شود. برای چسباندن با قلم مو، چسب را به پشت سطح مورد نظر می مالیم و آن را بر روی صفحه ی کاغذ اصلی می چسبانیم.

توجه: آنچه در این روش بسیار مهم است توجه به این امر است که سطح روی همواره باید سطح زیرین خود را بپوشاند و نباید فضاهای خالی و یا سفید بین سطوح دیده شود.

از جذابیت های دیگر این شیوه آن است که شما می توانید خود کاغذهایی با بافت های مختلف و مورد نیاز به وجود آورید و تجربیاتی را که در کارگاه مبانی هنرهای تجسمی در خلق بافت کسب کرده اید در این جا به کار گیرید. و از بافت حاصله در تصویرسازی استفاده نمایید (تصویر ۵۳).

باید توجه داشت که گاه غیر از ابزار برش هنرمند برای رسیدن به بافت و یا شیوه های فردی از دست جهت برش تصاویر و سطوح استفاده می نماید که خود جذابیت خاصی به تصویر می دهد (تصویر ۵۴). و در غیر این صورت شما می توانید همانند تصویر ۵۵ از قیچی جهت برش استفاده نمایید.

تصویر ۵۳- نمونه ای از شیوه ی کلاژ، اثر یوکوهاندا. در این تصویر هنرمند با استفاده از فوتک برای آسمان و زمین ایجاد بافت کرده است و بعد از برش آن را به کار برده است.

مجموعه «دوباره نگاه کن»

شکل سازی با

روزنامه و مجله

نیره تقوی

تصویر ۵۴- نمونه‌ای از کلاژ با استفاده از کاغذ رنگی و نوشته‌های روزنامه و مجله، شکل‌سازی با روزنامه و مجله - اثر نیره تقوی، در این روش هنرمند با استفاده از دست به برش سطوح پرداخته است.

تصویر ۵۵- نمونه‌ای از اجرای تصویرسازی به شیوه‌ی کلاژ با استفاده از کاغذ رنگی و قیچی، پس کی برف می‌بارد، اثر غلامعلی مکتبی

تمرین

- ۱- با الهام از شکل‌های ساده هندسی و با استفاده از کاغذ رنگی و قیچی به تصویرسازی با موضوع آزاد در ابعاد A3 پردازید.
- ۲- با استفاده از انواع کاغذ (اعم از رنگی و روزنامه) و برش آن‌ها توسط دست به تصویرسازی چند حیوان ساده شده در ابعاد A3 پردازید.
- ۳- با استفاده از انواع مواد طبیعی و مصنوعی و تلفیق آن با انواع کاغذ به تصویرسازی یک داستان کودکانه برای مقطع سنی «الف» پردازید.

۸-۲- پاستل روغنی - مداد شمعی

پاستل روغنی ابزاری است که امروزه با تنوع رنگ‌های زیاد در بازار یافت می‌شود (تصویر ۵۶) و نسبت به سایر ابزار و وسایل طراحی، ارزان‌ترین ابزار به‌شمار می‌رود. در طراحی با پاستل روغنی و مداد شمعی اغلب برای رنگ‌آمیزی از رنگ‌های

تیره به روشن رنگ‌آمیزی را شروع می‌کنیم. شیوه‌های سایشی و هاشور برای این امر کاربرد فراوان دارد (تصویر ۵۷). در طراحی با مداد شمعی تکنیک‌های مختلفی چون مقاومت مداد شمعی در برابر آب^۱ و سیاه‌قلم کردن^۲، طراحی روی پارچه و گاهی ترکیب آن‌ها با هم به کار می‌رود.

تصویر ۵۶- نشان‌دهنده تنوع رنگی پاستل‌های روغنی و مداد شمعی است.

تصویر ۵۷- تصویرسازی با استفاده از پاستل روغنی به شیوه‌ی سایشی، اثر آندره پریگنت

وسایل لازم:

– انواع مداد شمعی یا پاستل روغنی
– انواع مقوا اعم از مات بافت‌دار و یا گلاسه (برحسب نوع تکنیک انتخاب می‌شود).

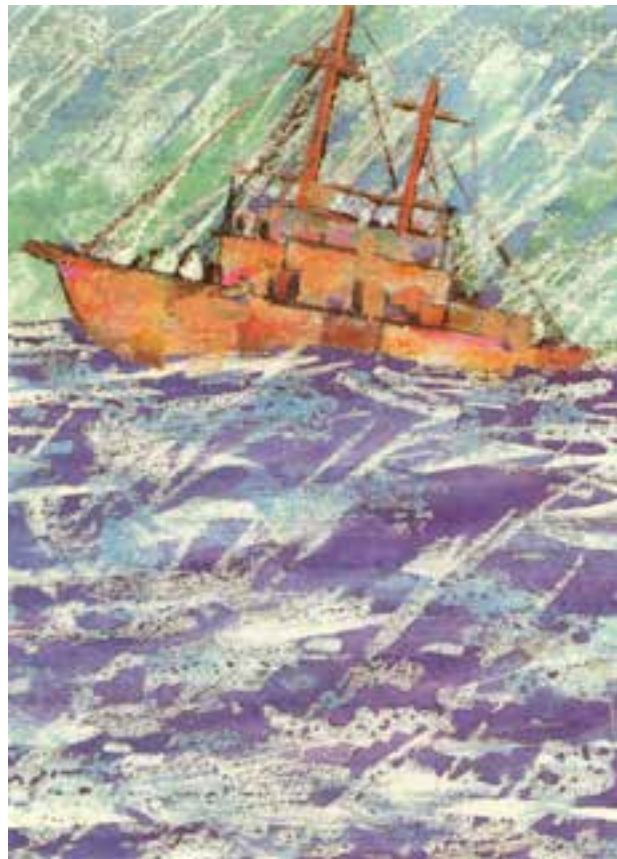
– ابزار و وسایل کمکی از قبیل انواع رنگ‌هایی که با آب ترکیب می‌شوند (برای اجرای تکنیک مقاومت پاستل روغنی در برابر آب).

طرز کار: از آن‌جا که پاستل روغنی و مداد شمعی با رنگ‌هایی که حلال آن آب است ترکیب نمی‌شود می‌توان با تلفیق این دو خاصیت (روغن و آب) به شیوه‌های جالبی دست یافت. برای اجرای این روش طرحی را با فشار سخت مداد شمعی روی کاغذی که جاذب آب باشد بکشید. سپس با قلم مو و آبرنگ یا رنگ‌های حلال در آب، طرح را رنگ‌آمیزی کنید. بدین ترتیب

سطوح رنگ شده با مدادشمعی به‌عنوان لایه‌ی پوشاننده مانع جذب رنگ می‌شوند و سایر قسمت‌هایی که با مدادشمعی پوشانده نشده است، رنگ را به خود جذب می‌کند (تصویر ۵۸ – الف و ب). در شیوه‌ی سیاه‌قلم ابتدا با مدادشمعی (رنگ‌های روشن که با سیاه متضاد باشند) سطح کاغذ را رنگ‌آمیزی می‌نماییم. سپس با استفاده از رنگ سیاه مدادشمعی قسمتی و یا تمام سطح تصویر را می‌پوشانیم. سپس طرح موردنظر خود را می‌کشیم و با ابزاری نوک‌تیز همانند سنجاق، نوک کاتر قلمی و... جهت خراشاندن سطح سیاه استفاده می‌کنیم. بدین ترتیب از سطح خراش خورده، رنگ روشن به‌عنوان خطوط رنگی طرح اصلی از زیر نمایان می‌شود که از جذابیت خاصی برخوردار است (تصویر ۵۹).

تصویر ۵۸ – الف – مراحل تصویرسازی با استفاده از پاستل روغنی و آبرنگ (خاصیت روغن و آب)

تصویر ۵۸ – ب – تصویرسازی با استفاده از (خاصیت روغن و آب) پاستل روغنی و آبرنگ، مجله‌ی سروش کودکان، اثر علی خدایی

تصویر ۵۹- مراحل خراشاندن رنگ در شیوهی پاستل روغنی

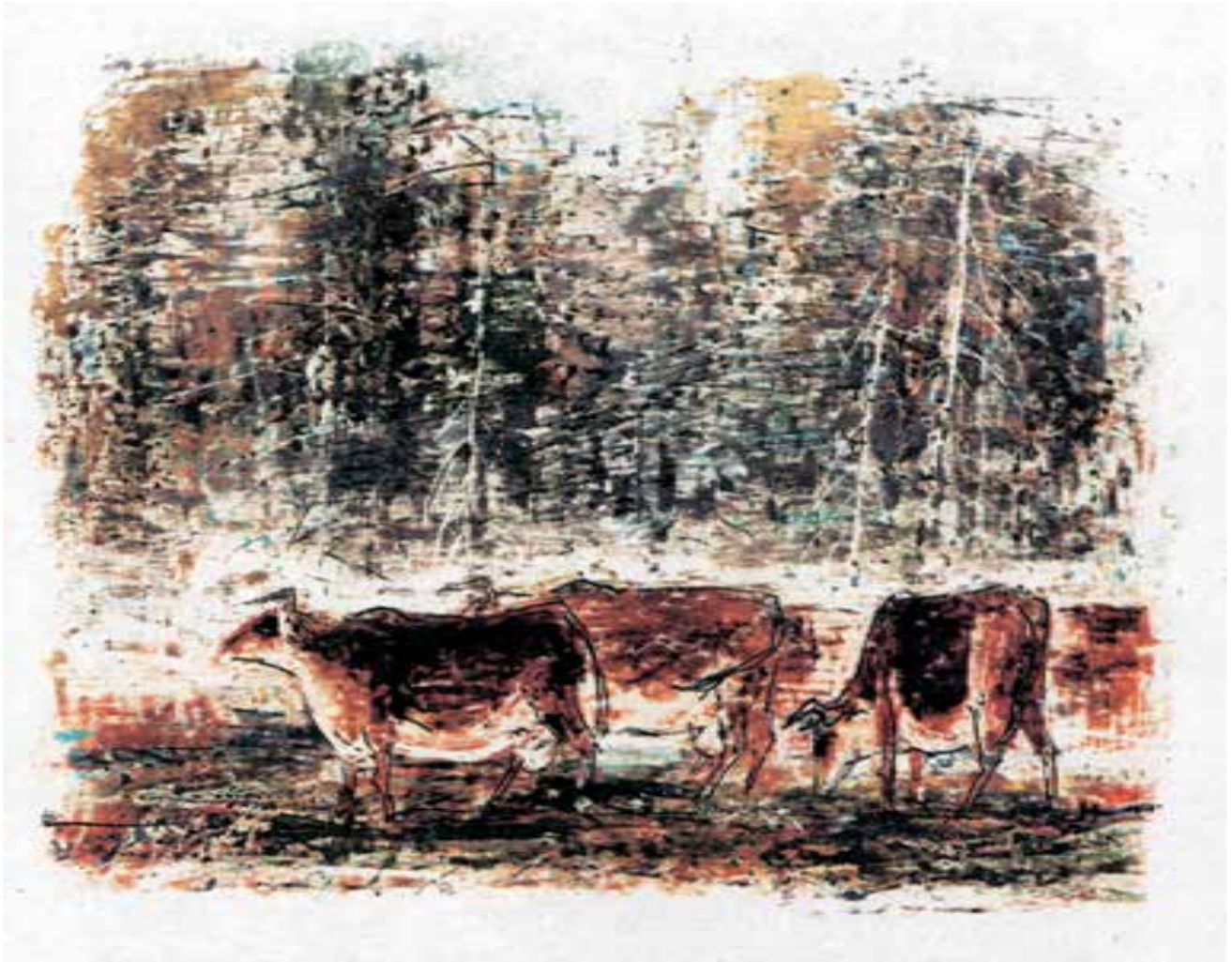
می باشد (تصویر ۶۰).

آن چه همواره باید مورد توجه قرارگیرد آن است که از شیوه های مختلف به صورت تلفیق نیز می توان جهت خلق حالات بصری جدید بهره جست (تصویر ۶۱).

در روش دیگر استفاده از مداد شمعی، پس از رنگ آمیزی طرح بر روی کاغذ گلاسه، با استفاده از ابزار نوک تیز روی سطح رنگ آمیزی شده را به صورت خطوط مارپیچ و کلاف مانند و یا هاشور به صورت خطوط منفی خراش می دهیم و تصویری با بافت زیبا به دست می آید که برای تصویرسازی کودکان بسیار مناسب

تصویر ۶۰- با استفاده از ابزار نوک تیز تصویر خراشانده شده است و بافتی زیبا به وجود آورده است، اثر منوچهر عبدالله زاده

تصویر ۶۱- تلفیق مداد شمعی به صورت سایشی و ایجاد خراش جهت دست یافتن به بافت مناسب

سطح کاغذ، رنگ‌ها در اثر حرارت در یک‌دیگر حل می‌شوند و نقوش و بافت‌های رنگین بسیار زیبایی به‌وجود می‌آید. از این شیوه می‌توان جهت خلق بافت‌های متنوع استفاده کرد (تصاویر ۶۲ و ۶۳).

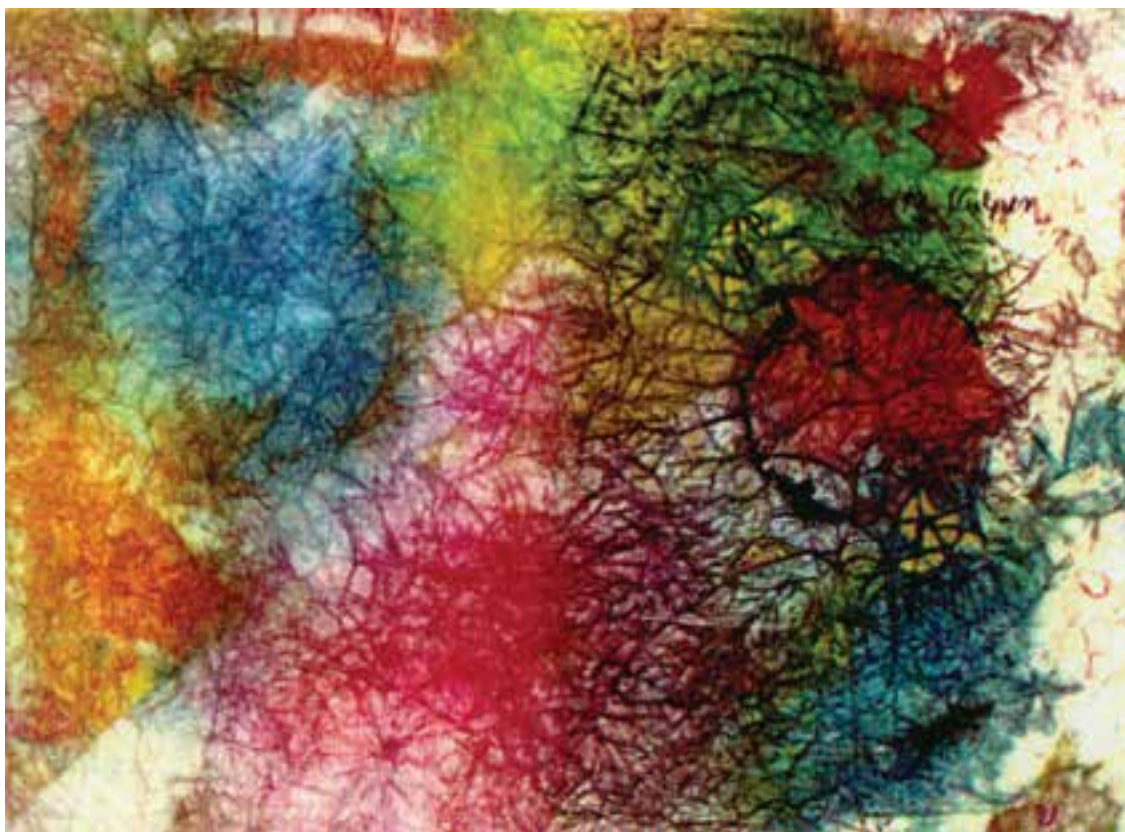
پاستل روغنی و حرارت (چاپ تا زدن): علاوه بر روش‌های متداول پاستل روغنی می‌توان به این شیوه نیز اشاره نمود. در این روش ابتدا پاستل روغنی را در رنگ‌های دلخواه و گوناگون خرد می‌کنیم و بین دو صفحه کاغذ می‌ریزیم و کاغذ را تا می‌زنیم. سپس با استفاده از اتوی داغ و حرکت مالشی اتو بر

تصاویر ۶۲ و ۶۳— پاستل روغنی و حرارت، با استفاده از خرده‌های پاستل روغنی بر سطح کاغذ و تا زدن آن و حرارت دادن و مالش اتو بر سطح کاغذ می‌توان به بافت‌های زیبایی مشابه تصاویر به‌دست آورد.

بعد از این که کاغذ کاملاً خشک شد با استفاده از پاستل روغنی سیاه (از طول) به نرمی بر روی سطح رنگ شده‌ی کاغذ و با فشار ملایم پاستل را می کشیم. بافت حاصله مشابه بافت های به دست آمده در چاپ حکاکی است، که برای تصویرسازی بسیار مناسب است (تصویر ۶۴).

ایجاد بافت از طریق کاغذ مرطوب رنگ شده و پاستل روغنی سیاه: ابتدا کاغذ را با استفاده از رنگ های حلال در آب و به صورت خیس در خیس رنگ آمیزی می نمایم. و قبل از این که کاغذ رطوبت خود را از دست دهد آن را محاله می کنیم. سپس کاغذ را با استفاده از دست و یا هر وسیله ی دیگر صاف می کنیم.

تصویر ۶۴- ایجاد بافت از طریق کاغذ مرطوب رنگ شده و پاستل روغنی سیاه

تمرین

- ۱- با استفاده از خاصیت روغن و آب به تصویرسازی با موضوع آزاد در ابعاد A3 بپردازید.
- ۲- با استفاده از شیوه‌ی کاغذ مرطوب رنگ شده و پاستل روغنی سیاه به تصویرسازی برای مقطع سنی الف یک شعر را به تصویر بکشید.

۹-۲- گواش

گواش جزو رنگ‌هایی است که حلال آن آب می‌باشد و در واقع نوعی آبرنگ غلیظ می‌باشد که در ترکیب آن صمغ عربی با خاصیت چسبندگی بیش‌تری به کار رفته است. در سرزمین ما ایران نیز در هنر نگارگری گواش کاربردی وسیع و با قدمتی طولانی داشته است، و در اصطلاح جزو رنگ‌های جسمی به‌شمار می‌آید. و با خاصیت پوششی بیش‌تر برخلاف آبرنگ در هنر کتاب‌آرایی و تذهیب کاربرد داشته است. غلظت گواش بیش‌تر به خاطر افزودنی‌هایی مانند رنگدانه سفید می‌باشد. گواش به علت ارزانی

و فراوانی آن، بیش‌تر قابل دسترس و تهیه آن به صرفه می‌باشد و به علت کارایی متفاوت آن موارد استفاده‌ی فراوانی نیز دارد و به همین علت استفاده از آن عمومیت دارد. و به دلیل این ویژگی‌ها در تصاویر تبلیغاتی قرن اخیر کاربردی وسیع یافته است. گواش هم‌چنین در هنر پوسترسازی کاربرد داشته و دارد به گونه‌ای که روی شیشه‌های آن عنوان رنگ پوستر (poster colour) نوشته شده است. گواش در بازار به دو صورت عرضه می‌گردد:

۱- لوله‌ای (تیوبی)

۲- شیشه‌ای (تصویر ۶۵).

تصویر ۶۵- انواع رایج گواش‌های لوله‌ای (تیوبی) و شیشه‌ای که در بازار یافت می‌شود.

وسایل لازم

گواش، کاغذ اشتنباخ، قلم‌موی آبرنگ (طبیعی یا مصنوعی)، طرز کار: گواش اغلب به دو صورت در نقاشی کاربرد دارد.

۱- آبرنگ‌نما (نازک)

۲- پوششی (جرم‌دار)

۱- شیوه‌ی آبرنگ‌نما (نازک): در این شیوه میزان

غلظت رنگ با استفاده از آب کم می‌گردد و همانند آبرنگ از آن جهت نقاشی استفاده می‌شود و تنها تفاوت آن با آبرنگ میزان بیش‌تر کدری و مات شدن رنگ است (تصاویر ۶۶ و ۶۷). و با

کم و زیاد کردن غلظت رنگ می‌توان از شیوه‌ی آبرنگ‌نما به شیوه‌ی پوششی رسید و از تلفیق این دو شیوه به روش‌های جدید دست یافت.

شفافیت گواش برخلاف آبرنگ به انعکاس (نور از کاغذ) بستگی ندارد و به وسیله‌ی اضافه نمودن رنگدانه سفید خالص، درخشندگی لازم در اثر به وجود می‌آید و چون دارای قدرت پوشش رنگ است می‌توان آن را بر کاغذهای رنگی نیز به کار برد، و یا رنگ‌های زیرین را به راحتی با رنگ جدید با غلظت بیش‌تر پوشش داد.

تصویر ۶۶- گواش به شیوهی آبرنگ نما (نازک)، اثر حسن دانشگر نژاد

تصویر ۶۷- گواش به شیوهی رنگ آمیزی آبرنگ نما (نازک)، اثر پرویز کلانتری

۲- شیوهی پوششی (جرم‌دار): با این شیوه هنرجویان در کارگاه مبانی رنگ‌آشنایی یافته‌اند و رایج‌ترین روش یعنی رنگ‌آمیزی یکدست و یکنواخت را با دوبار رنگ زدن در جهت افقی و عمودی فرا گرفته‌اند. و برای این امر قلم‌موی پهن بسیار مناسب می‌باشد. باید توجه داشت که برای رنگ‌آمیزی با گواش اغلب از همان قلم‌موهایی که در نقاشی با آبرنگ کاربرد دارند (طبیعی و مصنوعی) استفاده می‌شود. در شیوهی پوششی بهتر است از مقوا و یا کاغذ با ضخامت بیش‌تر استفاده کرد تا اثر نهایی کم‌تر دچار ناصافی شود. و برای پرهیز از موج‌دار شدن کاغذ بهتر است ابتدا کاغذ را از سطح پشت کاملاً خیس کنیم و سپس روی کلاف چوبی و یا شاسی به‌وسیله‌ی پونز یا نوارچسب محکم

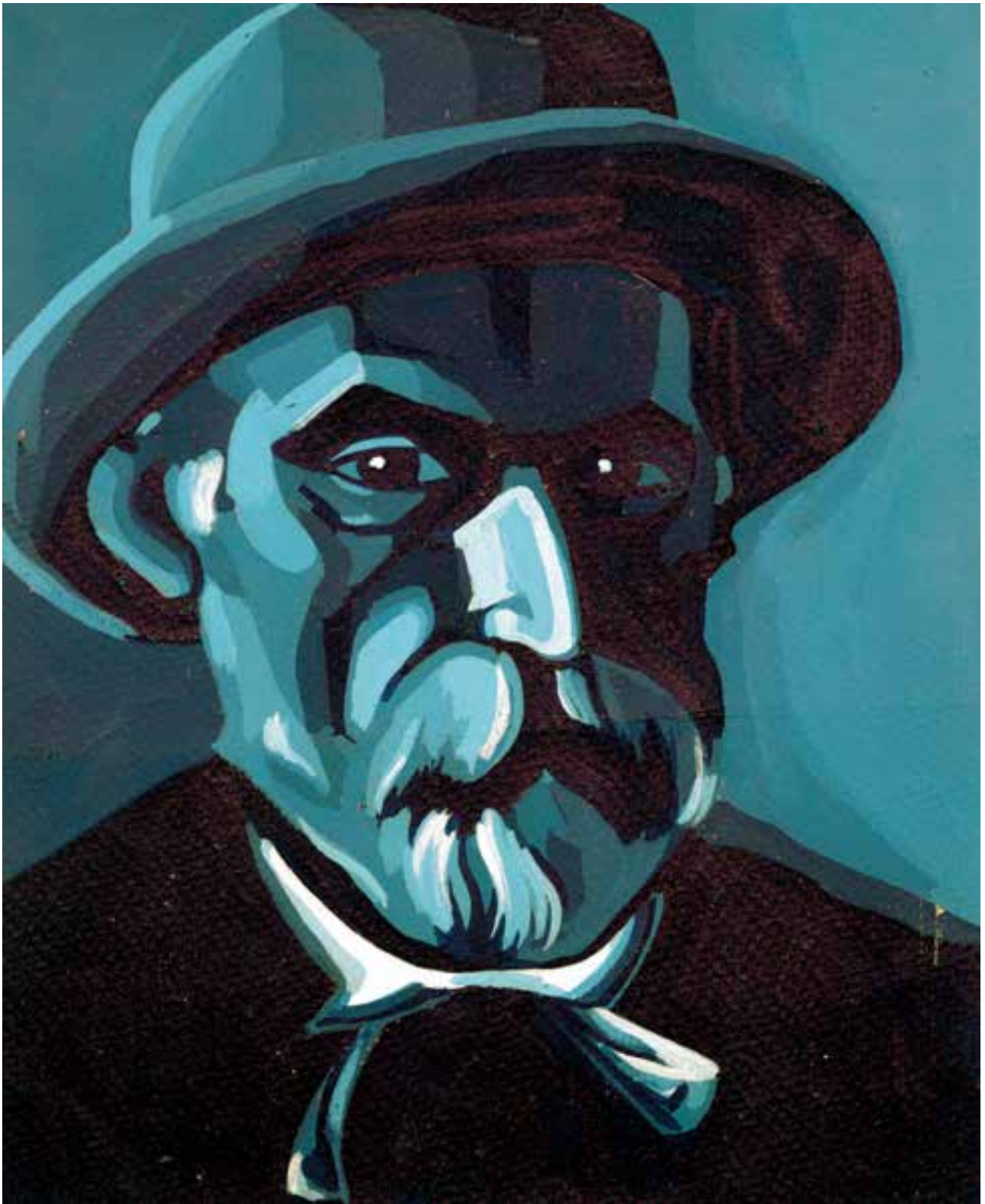
کنیم. بدین ترتیب پس از رنگ‌آمیزی اندکی ناصافی در سطح کاغذ یا مقوا به‌وجود می‌آید که باعث نگرانی نمی‌باشد، چرا که پس از خشک شدن کاغذ (مقوا) مجدداً به‌حالت اولیه خود بازمی‌گردد. نکته‌ی قابل توجه در مرحله‌ی نهایی آن است که، هرگز قبل از خشک شدن کامل رنگ، کاغذ (مقوا) را از روی کلاف چوبی جدا نسازید. برای شروع در جهت کسب تجربه به این شیوه می‌توانید ابتدا مطابق تصویر ۶۸، فقط از سطوح یکدست و تخت استفاده کنید. و سپس با توجه به کسب تجربه در کارگاه مبانی رنگ به شیوه‌ی تفکیک (آنالیز) سطوح از تیره به روشن جهت رنگ‌آمیزی تصویر استفاده نمایید (تصاویر ۶۹ و ۷۰).

تصویر ۶۸- شیوهی پوششی (جرم‌دار)، رنگ‌آمیزی به‌صورت سطوح تخت و یکدست، حقیقت و مرد دانا، اثر مرتضی ممیز.

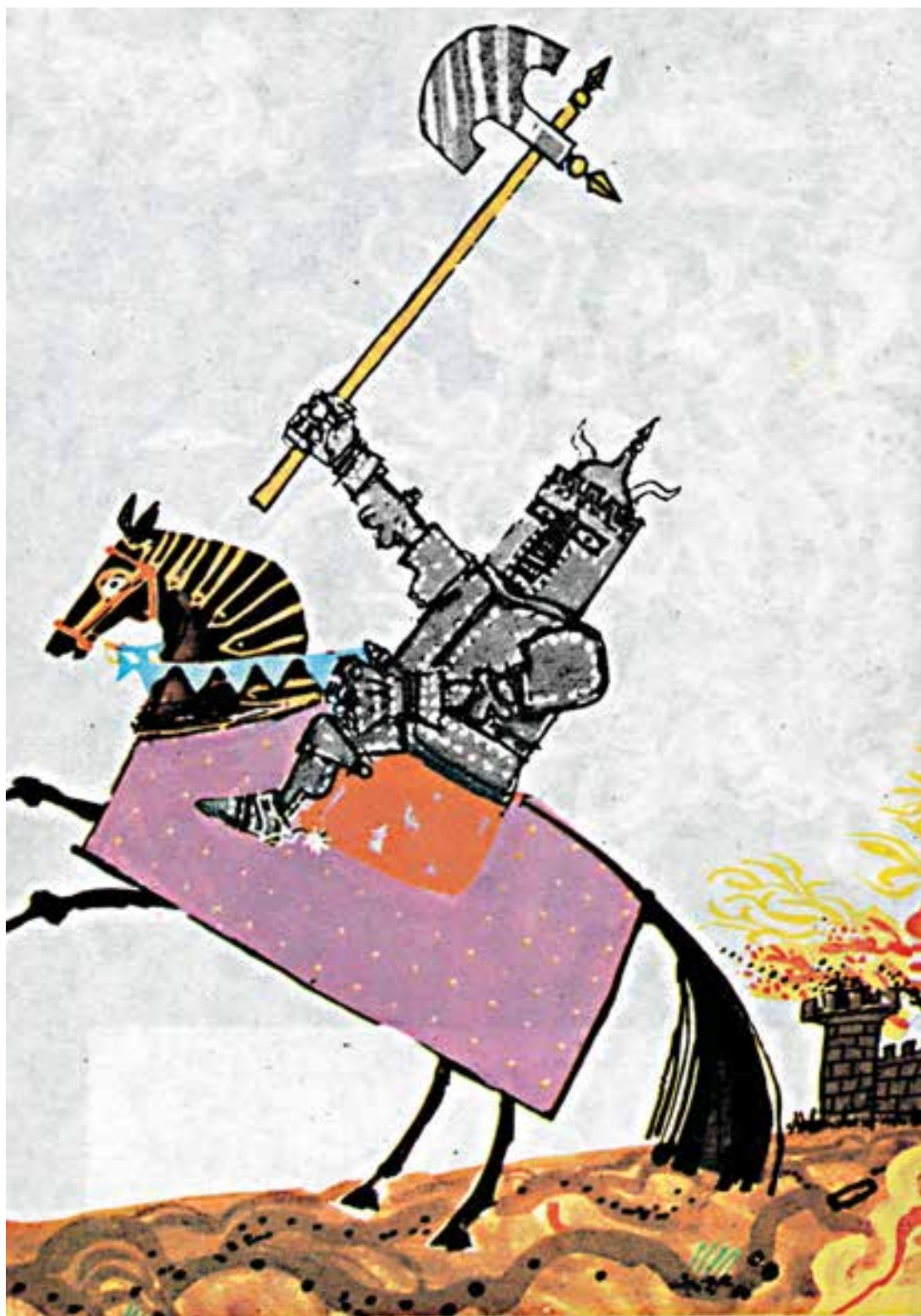
تصویر ۶۹- شیوه‌ی پوششی (جرم‌دار) به صورت تفکیک سطوح (آنالیز) از رنگ‌های تیره به روشن

تصویر ۷۰- شیوه‌ی پوششی (جرم‌دار) به صورت تفکیک سطوح (آنالیز) از رنگ‌های تیره به روشن، اثر محسن حسن‌پور

نمونه‌های تصاویری به شیوه‌های متفاوت از کاربرد گواش به صورت رنگ‌آمیزی پوششی (جرم‌دار) ارائه می‌گردد (تصاویر ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵).

یادآوری می‌گردد که با استفاده از شیوه‌ی پوششی حتی بر کاغذهای رنگی نیز می‌توانید تصویرسازی نمایید که حالات و کیفیات زیبا و جذابی را به شما عرضه می‌کند. جهت درک بهتر

تصویر ۷۱— تلفیق شیوه‌ی پوششی (جرم‌دار) و آبرنگ‌نما (نازک)

تصویر ۷۲- تلفیق شیوه‌ی پوششی (جرم‌دار) و آبرنگ‌ما (نازک)

تصویر ۷۳- شیوهی پوششی (جرم دار)

تصویر ۷۴- شیوہی پوششی (جرم دار) با توجه به اصل تفکیک (آنالیز) سطوح رنگی

تصویر ۷۵- شیوهی پوششی (جرم دار)

تمرین

- ۱- با استفاده از گواش به شیوه‌ی آبرنگ‌نما به تصویرسازی یک متن داستانی (از قصه‌های عامیانه) برای مقطع سنی گروه «ب» پردازید.
- ۲- با استفاده از گواش به شیوه‌ی تخت و یک‌دست به تصویرسازی یک داستان کودکانه برای مقطع سنی «الف» پردازید.
- ۳- با گواش به شیوه‌ی تلفیقی آبرنگ‌نما و پوششی یا جرم‌دار به تصویرسازی فضای یک شعر برای مقطع سنی «ج» سال‌های آخر دبستان پردازید.

۱۰-۲- آبرنگ

آبرنگ جزء آن دسته از ابزار نقاشی است که در تصویرسازی کاربردی وسیع داشته و دارد. و کار با آن نسبت به سایر ابزار نیاز به تمرین و ممارست بیشتر دارد. و جزو رنگ‌های شفاف یا روحی (ترانسپارنت) محسوب می‌شود. اغلب مواقع در کار با آبرنگ به شیوه‌ی آزاد اشتباهات و خطاها قابل اصلاح نمی‌باشند و این امر موجب می‌گردد تا کار با آن به نظر دشوار برسد.

در بازار آبرنگ‌ها با علائم تجاری مختلف معمولاً در بسته‌های ۱۲، ۲۴ و ۳۶ رنگ ارائه می‌شوند، و از لحاظ شکل ارائه به صورت قرص، تیوبی (لوله‌ای) و مایع (ظروف شیشه‌ای) تولید می‌گردد (تصویر ۷۶- الف و ب). در آبرنگ برای شروع

معمولاً از رنگ‌های روشن به تیره رنگ آمیزی می‌نماییم. در کشور ما استفاده از آبرنگ در نقاشی و مصورسازی کتاب‌های ادبی (نگارگری) سابقه‌ی طولانی دارد و هنرمندان از آن بسیار سود جسته‌اند.

وسایل لازم

تخته زیردستی یا شناسی، از جنس مقوای ضخیم یا چوب سبک، که بتوان کاغذ را به کمک پونز یا چسب نواری روی آن ثابت کرد.

قلم‌موی آبرنگ، کاغذ آبرنگ، غلطک معمولی، اسفنج، آبرنگ، پالت آبرنگ برای ترکیب یا رقیق کردن رنگ، ظرف دهان‌گشاد برای آب، چسب میس‌کیت.

تصویر ۷۶- ب - انواع رایج آبرنگ قرصی، تیوبی (لوله) و مایع (ظروف شیشه‌ای)

تصویر ۷۶- الف - دو نمونه از آبرنگ‌های رایج در بازار، آبرنگ قرصی و تیوبی (لوله‌ای)

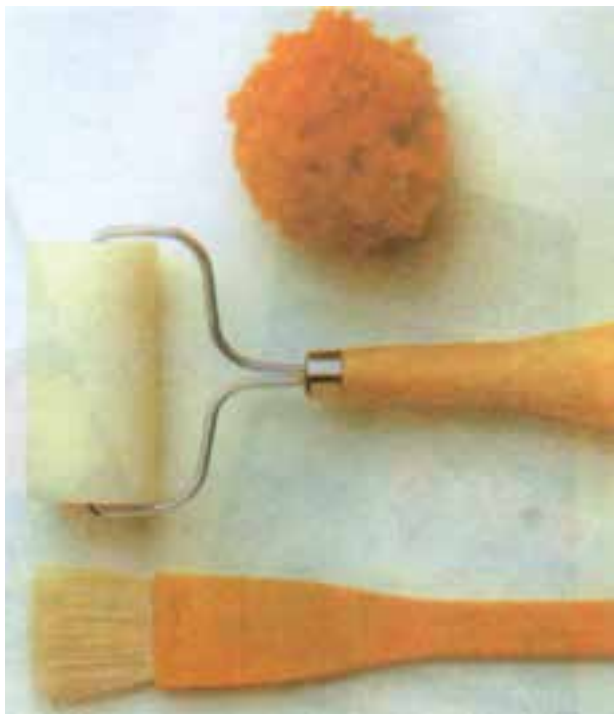
برای نقاشی با آبرنگ قلم موهای مختلف و متنوعی وجود دارد. اجزاء تشکیل دهنده‌ی قلم مو عبارت است از:

- ۱- موی قلم (طبیعی و یا مصنوعی)
- ۲- پایه‌ی فلزی قلم

۳- دسته‌ی چوبی (تصویر ۷۷).
 کیفیت قلم مو اساساً به نوع موهای آن بستگی دارد، که تقسیم بندی قلم موها براساس همین نوع و جنس موها تعیین می شود.^۱

تصویر ۷۷- انواع قلم موی آبرنگ و اجزای تشکیل دهنده‌ی آن در تصویر دیده می شود.

تصویر ۷۸- در تصویر نمونه‌ای از غلطک، اسفنج و قلم مو برای خیس کردن زمینه مشاهده می شود.

۱- برای اطلاعات بیشتر در این زمینه به فصل ششم کتاب طراحی (۱) مبحث قلم موها مراجعه نمایید.

خاصیت قلم موی سمور در نقاشی با آبرنگ این است که آب و رنگ را به خوبی جذب می‌کند و با مختصر فشاری خم و پهن (باز) می‌شود و بلافاصله به حالت اولیه‌ی خود برمی‌گردد. و به جهت آن که نوک قلم مو پخش و ژولیده و نمی‌شکند برای کار با آبرنگ بسیار مناسب می‌باشد. قلم موهای آبرنگ در اندازه‌ها و شکل‌های مختلف به ترتیب از کوچک تا بزرگ یعنی از شماره‌های صفر تا ۲۴ شماره‌گذاری شده‌اند. البته برای قلم موهای از جنس موی سمور این شماره‌بندی معمولاً تا شماره ۱۴ مورد استفاده قرار می‌گیرد. رایج‌ترین شماره‌هایی که در نقاشی با آبرنگ کاربرد وسیع دارند شماره‌های ۶، ۸ و ۱۲ از نوع گرد و قلم موی تخت شماره‌های ۱۴ یا ۱۶ است. قلم موهای تخت از جنس موی گوزن با عرض تقریبی ۴ یا ۵ سانتی‌متری نیز برای رنگ‌آمیزی زمینه با سطوح بزرگ کاربرد فراوان دارند. به این مجموعه نیز می‌توان یک غلطک معمولی و اسفنج (طبیعی و یا مصنوعی) اضافه کرد. که غلطک برای شکل دادن به زیر رنگ سطوح بزرگ و اسفنج برای ایجاد جلوه‌های خاص نظیر محوسازی و پاک کردن رنگ‌های اضافی به کار برده می‌شود (تصویر ۷۸).

رنگدانه‌ها (پیگمنت اعم از معدنی، گیاهی یا حتی حیوانی) مواد چسبنده، صمغ عربی، آب، گلیسرین، عسل و اندکی روغن بزرک برای محافظت و دوام رنگ در مقابل گرما و سرما، گلیسرین و عسل نیز برای مواردی که رنگ را ضخیم به کار می‌بریم مانع از ترک خوردن آن می‌شود. آبرنگ‌هایی که عمدتاً در بازار موجودند چهار نوع مختلف را شامل می‌شوند: قرص‌های آبرنگی خشک، قرص‌های آبرنگی مرطوب یا نیم‌خشک، آبرنگ‌های لوله‌ای (تیوپ) آبرنگ‌های مایع (داخل ظرف مثل اکولین).

کیفیت کاغذ برای نقاشی با آبرنگ نیز از جمله نکات مهم است. بنابراین لازم است که با انواع مختلف کاغذ نقاشی آبرنگ آشنا شوید چرا که هر کدام از آن‌ها برای ایجاد حالات خاصی مناسب است که باید متناسب با موضوع انتخاب شود.

از دو طرف کاغذ مخصوص آبرنگ می‌توان استفاده کرد. دانه‌های تشکیل‌دهنده رو و پشت کاغذ با هم متفاوت می‌باشد که انتخاب طرف کاغذ به سلیقه فرد بستگی دارد بافت پشت غالباً نرم‌تر از طرف روی آن می‌باشد.

مطلب مهم این است که بین کاغذهای معمولی که در چاپ

افست به کار گرفته می‌شوند و کاغذهایی که در نقاشی و آبرنگ استفاده می‌شوند تفاوت عمده وجود دارد. جنس کاغذهای معمولی معمولاً از الیاف چوب و کاغذهای نقاشی (کانسون، فابریانو، شولر، واتمنی و غیره) عمدتاً از الیاف پارچه تهیه می‌شود به همین دلیل حساس‌تر و دقیق‌تر و گران‌تر از نوع معمولی آن هستند البته کاغذهای میانه هم وجود دارد که ترکیبی از الیاف چوب و پارچه است که همین نوع برای نقاشی با آبرنگ مناسب‌تر است.

رایج‌ترین کاغذ آبرنگ از حیث بافت کاغذهای ریزبافت یا صیقلی و کاغذهای بافت متوسط و کاغذهای درشت‌بافت هستند. کاغذهای ریزبافت یا صیقلی که نسبتاً فشرده است و با پرس گرم تهیه می‌شود که به همین دلیل برخی به آن اطلسی یا ابریشمی می‌گویند، برای نقاشانی که با جوهر (آبرنگ جوهری یا اکولین) کار می‌کنند یا آن‌ها که کارشان مصورسازی (ابلوستراسیون) است این نوع کاغذ را به کار می‌برند. این کاغذ برای تابلوهای ظریف و پرکار نیز مناسب است.

کاغذهای درشت‌بافت به دلیل منفذهای درشت حالت خاصی به آبرنگ می‌دهند و محوشدگی خاص نقاشی با آبرنگ را بهتر نمایان می‌کنند. کثرت منفذهای سطح این نوع کاغذ باعث می‌شود که جذب آبرنگ در کاغذ به نحوی صورت گیرد که حالت محوشدگی ایجاد کند. این حالت سریع انجام می‌شود و این امر هنرآموزان کم‌تجربه را غافلگیر می‌کند چرا که جذب آب و رنگ روی این نوع کاغذ خیلی سریع است و زود خشک می‌شود.

کاغذهای با بافت متوسط با ویژگی بینابینی بیش‌تر از این دو کاربرد دارد چون نقاشی روی این نوع کاغذ هم سهل‌تر است و هم نیاز به تبخیر آن‌چنانی ندارد و برای هنرآموزان تازه‌کار همین نوع کاغذ پیشنهاد می‌شود. البته هر دو نوع درشت‌بافت و ریزبافت کاغذ حالت‌هایی را ایجاد می‌کند که منحصر به فرد می‌باشد. کاغذهای رایج آبرنگ کانسون و آرش نام دارند.

کاغذ آبرنگ را باید روی مقوای ضخیم‌تر یا بوم با چسب کاغذی به‌طور کامل چسباند تا از لوله شدن و موج برداشتن کاغذ جلوگیری شود. چرا که هر نوع کاغذ، حتی کاغذهای ضخیم در تماس با آبرنگ و آب تاب برمی‌دارند.

برای چسبانیدن کاغذ آبرنگ روی مقوا یا کلاف چوبی باید در ابتدا آن را کاملاً خیس کرد سپس از گیره‌ای آویزان نمود

تصویر ۸۰- الف - نحوه رنگ آمیزی با استفاده از آبرنگ

تصویر ۸۰- ب- با استفاده از قلم مو و چسب قسمت‌هایی را که می‌خواهیم سفید بمانند می‌پوشانیم و سپس با آبرنگ و قلم مو آن را رنگ آمیزی می‌کنیم.

تا اضافات آب آن خارج شود و بعد به کمک نوارچسب کاغذی با دقت آن را روی کلاف چوبی چسبانند. به جای نوارچسب از منگنه و پونز هم می‌توان استفاده کرد (تصویر ۷۹).

تصویر ۷۹- استقرار بوم و نحوه کار کردن با آبرنگ

طرز کار: در ابتدا با استفاده از یک رنگ و قلم مو رنگ را به صورت یکنواخت به کار گرفته و به وسیله آن‌ها سایه‌روشن ایجاد کنید. توجه داشته باشید که برای ایجاد سایه‌روشن‌هایی که در یک‌دیگر محو می‌شوند ابتدا باید سطح زیر کار را با آب قلم مو مرطوب نمود و رنگ را بلافاصله با قلم موی دیگری روی آن سطح بگذاریم (تصویر ۸۰- الف و ب). به رنگ‌ها شدت دهید یا از شدت رنگ آن بکاهید. حرکت قلم مو را یک‌باره متوقف کنید یا از روی کاغذ بردارید تا در تداوم سطح آبرنگ خورده حالت انقطاع ایجاد شود در آن صورت به اهمیت نقاط و سطوح سفید و آبرنگ نخورده کاغذ بی‌خواهید برد.

گاهی اوقات متناسب با وضعیت موضوع زیر کار با آب خیس نمی‌شود و قلم مو به صورت خشک روی کاغذ قرار می‌گیرد که در این وضعیت رنگ‌ها با مرز مشخص و تیز در کنار هم قرار می‌گیرند. تلفیق فضاهای محو شده با لکه‌هایی که رنگ آن‌ها وضوح زیادی از ویژگی‌های اساسی کار آبرنگ می‌باشد.

در تصاویر ۸۱- الف تا د مراحل آبرنگ به شیوه‌ی خشک و لایه‌گذاری و تصاویر ۸۲- الف تا د آبرنگ به شیوه‌ی خیس را مشاهده می‌نمایید.

الف

ب.

د

ج

تصویر ۸۱- مراحل آبرنگ به صورت خشک و لایه گذاری مشاهده می شود.

الف

ب

د

ج

تصویر ۸۲- در تصاویر الف تا د مراحل آبرنگ به شیوه‌ی خیس مشاهده می‌شود.

عملکرد اصلی چسب در آبرنگ خاصیت پوشانندگی و ایجاد بافت است و به سادگی می‌توان از این چسب به ایجاد بافت‌های متنوع نیز پرداخت. نکته‌ی قابل توجه برای پوشاندن چسب آن است که بهتر است از قلم‌موی الیاف مصنوعی که آغشته شده به مایع ظرف‌شویی است استفاده کرد، زیرا مایع ظرف‌شویی موجب می‌گردد که چسب مستقیماً به الیاف قلم‌موی نچسبد و عمر قلم‌موی افزایش یابد. برای این امر می‌توانید از قلم‌موهای فرسوده‌تر نیز استفاده کنید.

استفاده از چسب میس‌کیت در نقاشی با آبرنگ: در آبرنگ مواقعی که بخواهیم برای راحتی کار سطوح موردنظری را که باید سفید باقی بمانند با استفاده از چسب میس‌کیت می‌پوشانیم (تصویر ۸۳) و بعد از این که چسب خشک شد، با آبرنگ رنگ‌آمیزی را انجام می‌دهیم. بعد از رنگ زدن و خشک شدن رنگ با استفاده از (تصویر ۸۴) دست و یا فشار کم پاک‌کن لایه‌ی چسب را از سطح کاغذ برمی‌داریم و مشاهده می‌گردد که سطح پوشیده شده کاملاً سفید باقی مانده است. در واقع

تصویر ۸۳- همان‌گونه که در تصویر مشاهده می‌شود پس از خشک شدن رنگ، با استفاده از دست چسب میس‌کیت به راحتی از سطح کاغذ جدا می‌شود.

تصویر ۸۴- شیوه‌ی آبرنگ بدون استفاده از چسب میس‌کیت، در این شیوه هنرمند برای سفید باقی ماندن سطوح با کنترل قلم‌مو این امر را انجام داده است، اثر خوزه پارامون

چند توصیه در مورد نقاشی با آبرنگ:

۱- بهتر است قبل از این که شروع به کار با آبرنگ نمایید، از آب مرکب جهت تسلط کافی بر ابزار جهت تمرین و ایجاد بافت‌های مختلف استفاده نمایید.

۲- از تلفیق آبرنگ با پاستل روغنی، مداد رنگی، قلم فلزی و غیره می‌توانید به حالات و بافت‌های جالبی دست یابید. پس همیشه در فکر خلاقیت و کاربرد جدید ابزاری که با آن آشنا می‌شوید پردازید تا حتی در شیوه‌ی کاربرد ابزار به نوآوری‌های جدید و فردی دست یابید.

۳- از موادی نظیر نمک، پارافین، پاک‌کننده‌ها و سایر مواد شیمیایی جهت دست یافتن به بافت‌های جدید می‌توانید استفاده نمایید.

۴- برای کسب تجربه بهتر است کاغذهایی با بافت‌های متفاوت را به کار برید.

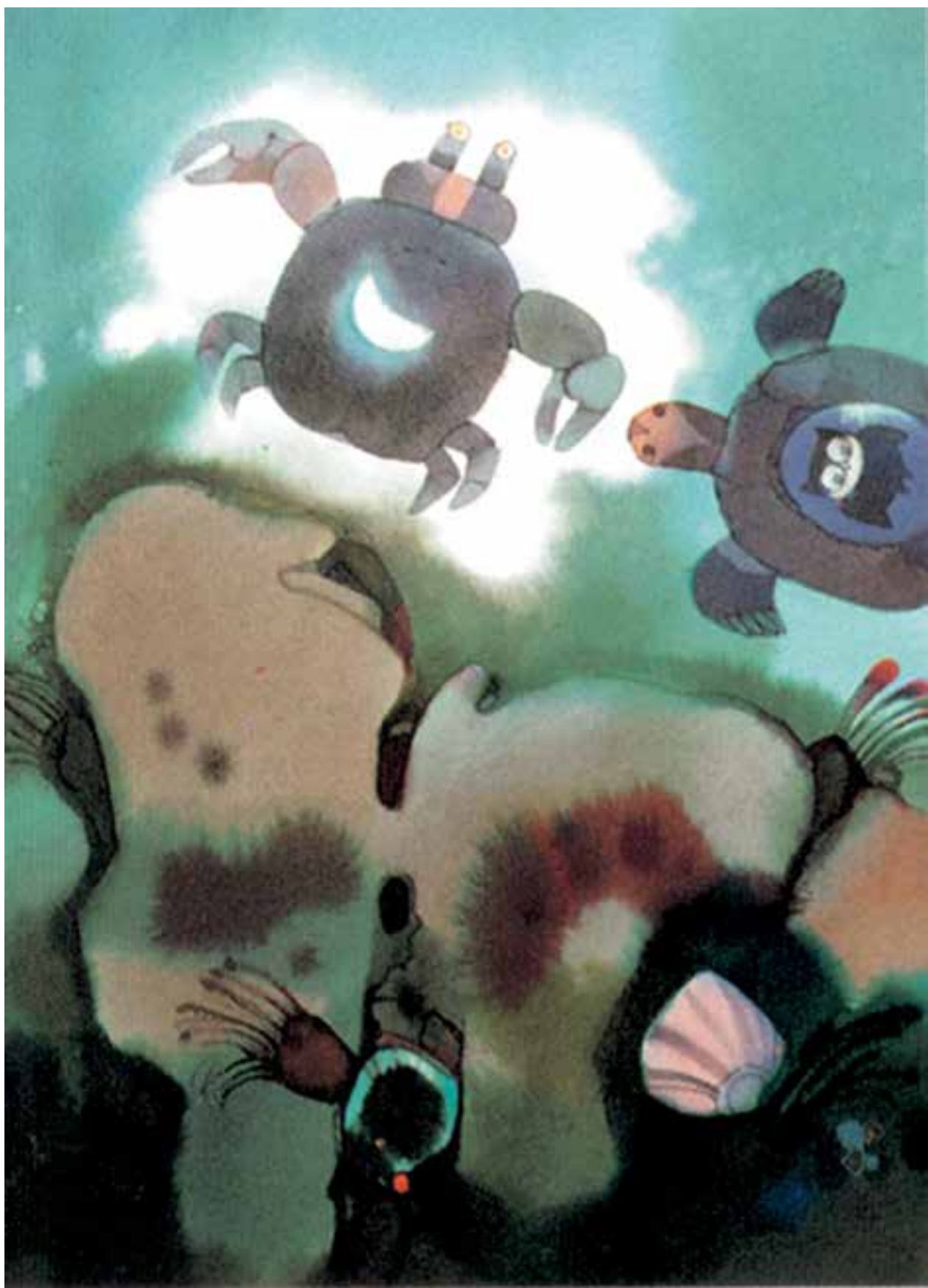
در خاتمه جهت آشنا شدن هنرجویان عزیز چند اثر از تصویرگرانی را که به شیوه‌های متفاوتی از آبرنگ جهت خلق تصاویر سود جسته‌اند، ارائه شده است.

تصویر ۸۵- تصویرسازی به شیوه‌ی خشک با استفاده از آبرنگ

تصویر ۸۶- تصویرسازی به شیوهی خشک با استفاده از آبرنگ و گواش

تصویر ۸۸- تصویرسازی به شیوه‌ی محو کردن تدریجی رنگ‌ها در زمینه‌ی سفید کاغذ و تلفیق آبرنگ و مداد، آ، اول الفباست، اثر نورالدین زرین‌کلک

تصویر ۸۹- تصویرسازی با استفاده از آبرنگ به شیوه‌ی خشک، اثر محسن حسن‌پور

تصویر ۹۰- تصویرسازی با استفاده از آبرنگ به شیوهی پرداخت با الهام از نگارگری ایرانی، پیروزی، اثر علی اکبر صادقی

تصویر ۹۱- تصویرسازی با استفاده از آبرنگ به شیوه‌ی خشک با تلفیق گواش، ماه پیشونی، اثر مهران زمانی

تصویر ۹۲- تصویرگری به شیوه‌ی آزاد با استفاده از آبرنگ

تمرین

- ۱- به شیوه‌ی خیس در خیس با استفاده از آبرنگ به تصویرسازی یک شعر (با مقطع سنی آزاد) پردازید.
($25 \times 25 \text{cm}$)
- ۲- به شیوه‌ی خشک با استفاده از آبرنگ به تصویرسازی یک داستان مذهبی در ابعاد $25 \times 25 \text{cm}$ پردازید.

۱۱-۲- اکولین (جوهرهای رنگی) و پاک‌کننده (سفیدکننده‌ها)

جوهرهای رنگی از رنگ‌های حلال در آب می‌باشد و به عبارتی «آبرنگ مایع» است، که با اضافه کردن آب به آن می‌توان آن را به هر مقدار که مایل باشیم رقیق کرد. این گونه رنگ‌ها از شفافیت و درخشندگی بالایی برخوردار می‌باشند که به دلیل جذب بالای آن بر کاغذ و ایجاد بافت‌های تصادفی و زیبا که از ترکیب رنگ‌ها با یک‌دیگر به دست می‌آید و هم‌چنین سهولت نسبی آن نسبت به آبرنگ، تصویرگران از آن استفاده می‌کنند. شیوه‌ی استفاده از رنگ‌های جوهری درست مشابه آبرنگ است و برای

رنگ‌آمیزی از رنگ‌های روشن به تیره رنگ‌آمیزی می‌نماییم. و از ترکیب دو رنگ، رنگ سوم به دست می‌آید. و در هنگام رنگ‌گذاری به جهت رنگ‌دهی زیاد آن بهتر است قدری دقت کرد تا رنگ به اندازه‌ی کافی برداشته شود. و اغلب در ظروف شیشه‌ای با دهانه‌ی گشاد و یا ظروف شیشه‌ای قطره‌چکان دار به بازار عرضه می‌گردد.

وسایل لازم

جوهرهای رنگی، دستمال کاغذی، پاک‌کننده، قلم‌موی الیاف مصنوعی و یا چوب کبریت (تصویر ۹۳).

تصویر ۹۳- در تصویر وسایل مورد نیاز شیوه‌ی جوهرهای رنگی و پاک‌کننده (سفیدکننده) دیده می‌شود

در این شیوه ابتدا دستمال کاغذی را با آب مرطوب می‌کنیم. سپس با استفاده از قطره‌چکان چند قطره از رنگ دلخواه را همانگونه که در تصویر ۹۴ مشاهده می‌کنیم بر روی دستمال کاغذی مرطوب که چند تا خورده می‌چکانیم. و با توجه به خیس بودن سطح دستمال رنگ به راحتی و به صورت اتفاقی بر سطح دستمال پخش می‌شود. و با همین شیوه رنگ‌های دیگر را به آن اضافه می‌کنیم. نتیجه‌ی حاصله رنگ‌هایی با شکل‌های غیرمنتظره و زیبا

می‌باشد (تصویر ۹۵- الف و ب).

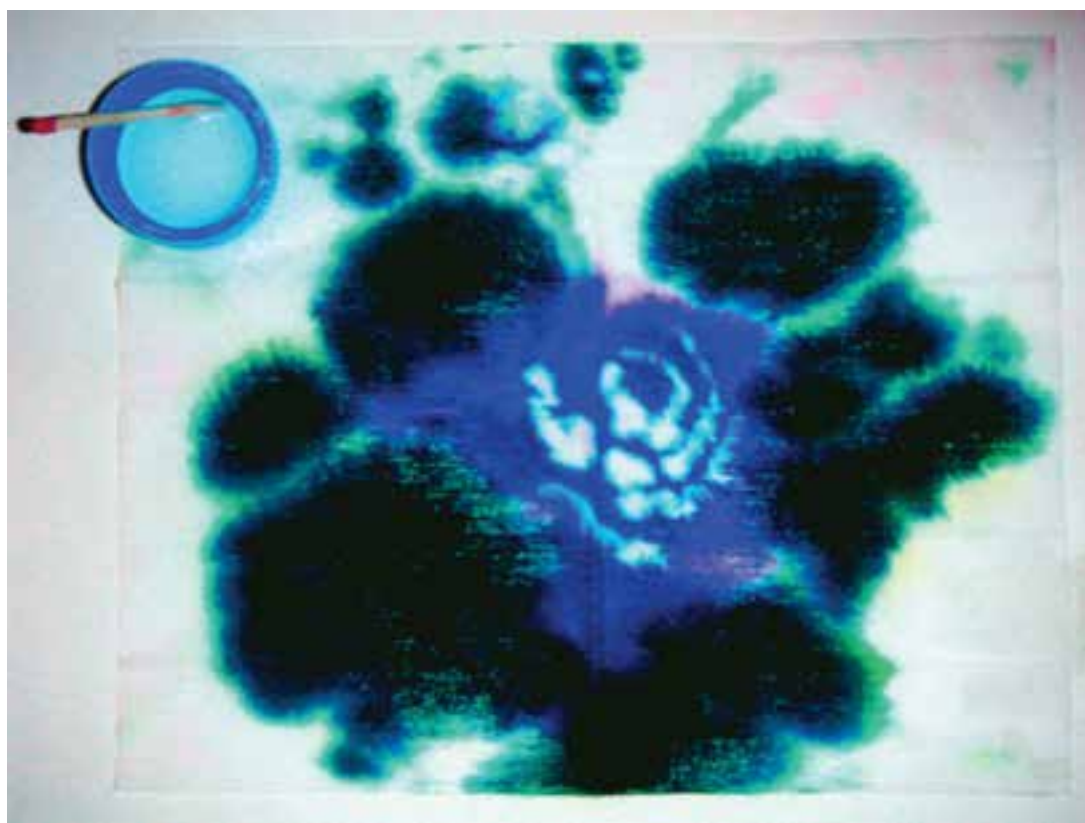
بعد از این که رنگ‌گذاری به اتمام رسید، تای دستمال را به دقت باز نموده و صبر می‌کنیم تا کاملاً خشک شود و سپس با پاک‌کننده (سفیدکننده) بر روی آن طرح موردنظر خود را اجرا می‌کنیم (تصویر ۹۶- الف تا ج). و طرح به صورت خطوط نگاتیو (سفید) بر سطح دستمال کاغذی بوجود می‌آید و پاک‌کننده به خوبی رنگ را پاک می‌کند.

تصویر ۹۴- تصویر نشان‌دهنده‌ی مرحله‌ی اول شیوه‌ی جوهرهای رنگی و پاک‌کننده است که با قطره‌چکان بر دستمال کاغذی مرطوب اکولین می‌چکانیم

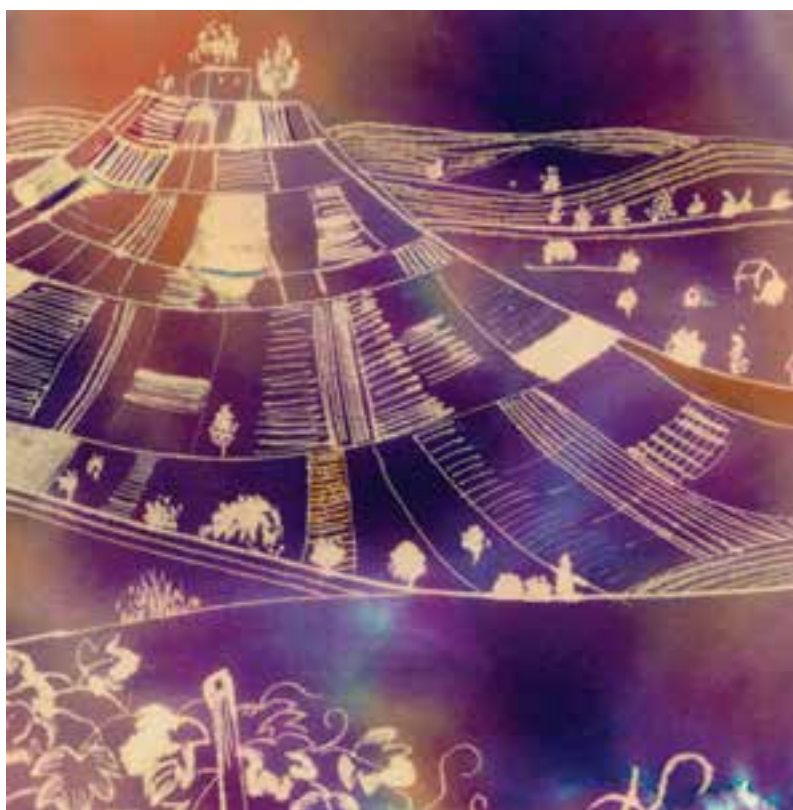
تصویر ۹۵- الف - نشان دهنده‌ی مرحله‌ی دوم رنگ آمیزی با جوهرهای رنگی و پاک کننده است.

تصویر ۹۵- ب - نشان دهنده‌ی مرحله‌ی سوم یعنی باز کردن تای دستمال کاغذی بعد از رنگ آمیزی است و بافت زیبایی که به صورت کاملاً اتفاقی به دست آمده مشاهده می‌گردد.

تصویر ۹۶- الف - تصویر مرحله‌ی نهایی را که با استفاده از قلم مو و یا چوب کبریت طرح نگاتیو ایجاد شده را نشان می‌دهد. اثر دانشجو مهناز سیداختیاری

تصویر ۹۶- ب - اثر دانشجو مهناز سیداختیاری

تصویر ۹۶- ج- اثر دانشجو مهناز سیداختیاری

نتایج تجربی نو

تمرین

با استفاده از جوهرهای رنگی و پاک کننده‌ها یک موضوع آزاد یا شعر کودکانه را به تصویر بکشید.

۱۲-۲- چسب چوب

چسب چوب را می‌توان به راحتی تهیه نمود و به کمک آن و سایر وسایل لازم بافت‌های زیبا و گوناگونی را در سطح کار به وجود آورد.

وسایل لازم:

– مقوای ضخیم یا فیبر نازک

– چسب چوب

– رنگ‌های جوهری یا رقیق (مثل اکولین) یا رنگ‌هایی

که در مقابل تینر مقاوم باشند.

– ابزار برای انتقال چسب چوب به صفحه مانند کاردک

نرم یا قلم‌مو

– ابزاری برای ایجاد بافت روی چسب چوب مانند تیغ یا

سوزن و هر ابزار اثرگذار دیگر

– پنبه

– تینر فوری (غیرروغنی)

– روغن جلا یا اسپری براق‌کننده یا وارنیش

– مداد برای انتقال طرح.

طرزکار

ابتدا روی صفحه کار طرح خود را پیاده می‌کنیم سپس

تمام سطح کار را با قلم‌موی نسبتاً درشت با کاردک نرم به چسب

آغشته نموده و سطح کار را به صورت یک‌دست که بعد از خشک

شدن هیچ‌گونه بافتی یا منفذی برای عبور رنگ نداشته باشد ایجاد می‌کنیم. ممکن است هنگام چسب زدن این توهم به وجود آید که طرح زیرین پوشیده می‌شود ولی این چنین نیست چرا که بعد از خشک شدن چسب چوب طرح فوق به خوبی نمایان می‌شود. سپس طرح زیرین را به کمک قلم‌مو و با چسب غلیظ برجسته می‌سازیم. این مرحله باید به دقت انجام شود چون که در مرحله چسب‌گذاری که به عنوان زیربنا و استخوان‌بندی نقش محسوب می‌شود اگر به درستی صورت نگیرد در مراحل بعدی با اشکال مواجه خواهید شد.

پس از اتمام این مرحله رنگ‌آمیزی طرح آغاز می‌شود. پس از آغشته کردن تمام صفحه با رنگ‌های موردنظر مرحله برداشت رنگ را به کمک تینر آغاز می‌نماییم. به کمک تینر و پنبه بخش‌های موردنظر را با ساییدن و برداشت و ایجاد سایه‌روشن انجام می‌دهیم.

ایجاد سایه‌روشن باید با حوصله و دقت زیادی انجام شود چون که زیبایی و پختگی اثر در این مرحله ظاهر می‌شود.

برای شفافیت و زنده شدن رنگ‌ها می‌توانیم از اسپری‌های براق یا روغن جلا استفاده کنیم. برای محافظت از قلم‌موهای اصلی می‌توان در این مرحله از قلم‌موهای کهنه نیز استفاده کرد. با انجام تمرینات کسب تجربیات بیش‌تر باید منتظر بود تا آثار یکی از دیگری بهتر و زیباتر به وجود آید.

تصویر ۹۷- تصویرسازی به شیوه‌ی چسب چوب، اجرا توسط دانشجوی گرافیک، ابوالمعصومی

تصویر ۹۸- تصویرسازی به شیوهی چسب چوب، اثر شهرزاد شوشتریان

تصویر ۹۹- تصویرسازی به شیوه‌ی چوب‌کتاب توکا، اثر زنده‌یاد بهرام خانف

تصویر ۱۰۰- تصویرسازی به شیوه‌ی چسب چوب، توکایی در قفس، اثر بهمن دادخواه

نتایج تجربی نو

تمرین

با استفاده از چسب چوب به تصویرسازی دو صفحه‌ی
مقابل هم در ابعاد 25×50 cm از یک داستان برای مقطع سنی
گروه «ب» پردازید.

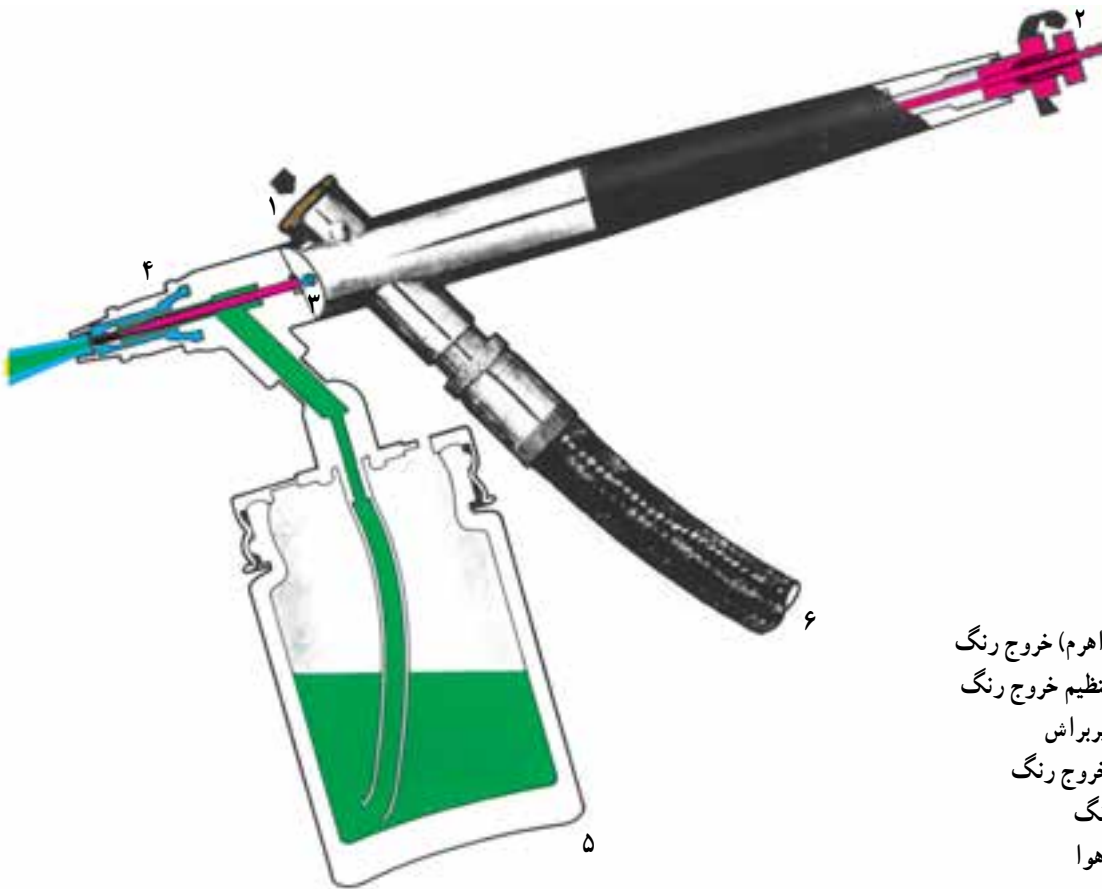
شیوه‌ی ایربراش^۱

بسیاری در آن به کار رفته است. استفاده مؤثر و مفید از این وسیله بستگی تام به کنترل درست و دقیق و شیوه‌های ماسکه کردن ظریف دارد. داشتن چنین مهارت‌هایی هنرمند را قادر می‌سازد تا از این وسیله به اشکال مختلف (ساده تا پیچیده) بهره جوید.

ایربراش نقش مهمی در ایجاد تصاویر واقعی، که شباهت زیادی به عکس دارند، به عهده دارد این وسیله برای ایجاد آثاری که با به کارگیری شیوه‌ای مؤثر و سریع، رنگ را در کوتاه‌ترین زمان بر تمام سطوح بزرگ یا کوچک می‌باشد، به وجود آمد. ایربراش وسیله‌ی ظریف و حساسی است که قابلیت‌های

تصویر ۱۰۱- الف - شکل ظاهری قلم ایربراش (دو نمونه از انواع مختلف موجود در بازار)

- ۱- دکمه‌ی (اهرم) خروج رنگ
- ۲- دکمه‌ی تنظیم خروج رنگ
- ۳- سوزن ایربراش
- ۴- دهانه‌ی خروج رنگ
- ۵- مخزن رنگ
- ۶- شیلنگ هوا

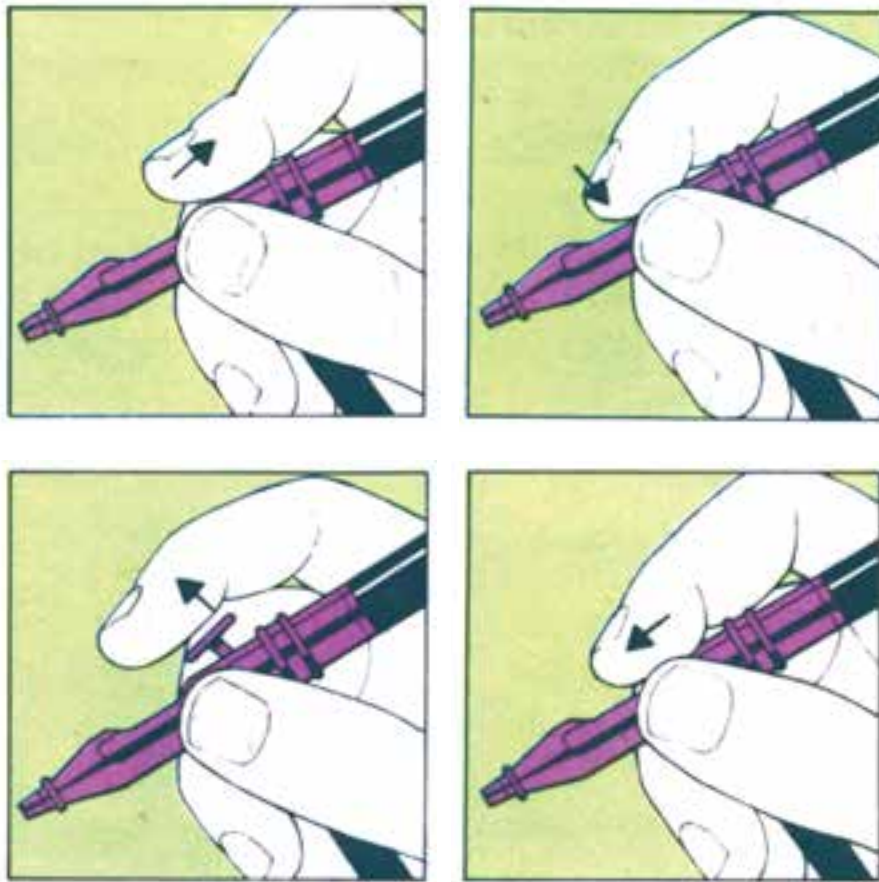
تصویر ۱۰۱- ب- تصویر نشان دهنده‌ی ایربراش و اجزای تشکیل دهنده‌ی آن می‌باشد.

تصویر ۱۰۲- ب- نحوه‌ی رنگ آمیزی با قلم ایربراش

تصویر ۱۰۲- الف- نحوه‌ی برش ماسک با استفاده از خط‌کش یا پیستوله

تصویر ۱۰۲- ج- نحوه‌ی رنگ‌آمیزی با قلم ایربراش و نحوه‌ی قرار گرفتن قلم در دست

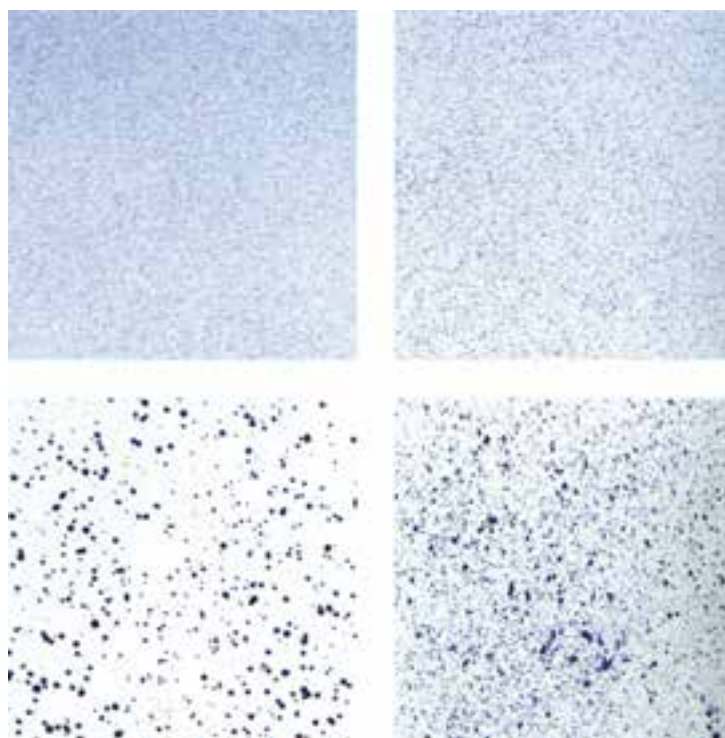
در واقع نزدیکترین روش به نقاشی رئالیستی و به وجود آوردن آثار طبیعی که در رقابت با عکس باشد این شیوه می‌باشد. این شیوه برای ایجاد عمق و دورنمای موجود در طبیعت نیز مناسب می‌باشد. بهره‌گیری از این روش در کارهای بزرگ هم در سطح بوم و هم در سطح گرافیک محیطی که امروزه کاربرد زیادی پیدا کرده است، حائز اهمیت است. از این روش می‌توان در آثار بزرگ که مانور دست زیاد است بدون ماسکه کردن استفاده نمود، در حالی که بدون ماسک در سطوح کوچک اجرای این شیوه امکان‌پذیر نیست. دستگاه ایربراش (قلم) از دهانه‌ای که دو تیوپ باریک دارد، تشکیل شده است که این دو تیوپ در زوایای عمود به یک‌دیگر متصل هستند تیوپ زیرین (تیوپ عمودی) در طرفی مملو از رنگ رقیق قرار دارد. وقتی هوا از تیوپ بالایی (تیوپ افقی) با فشار هوا که داخل مخزن کمپرسور می‌باشد، دمیده شود فشار زیاد از بالای تیوپ عمودی باعث می‌شود رنگ‌ها به انتهای دستگاه که فشار کم‌تر است، کشیده شود سپس رنگ بالا آمده و با جریان

وسایل لازم

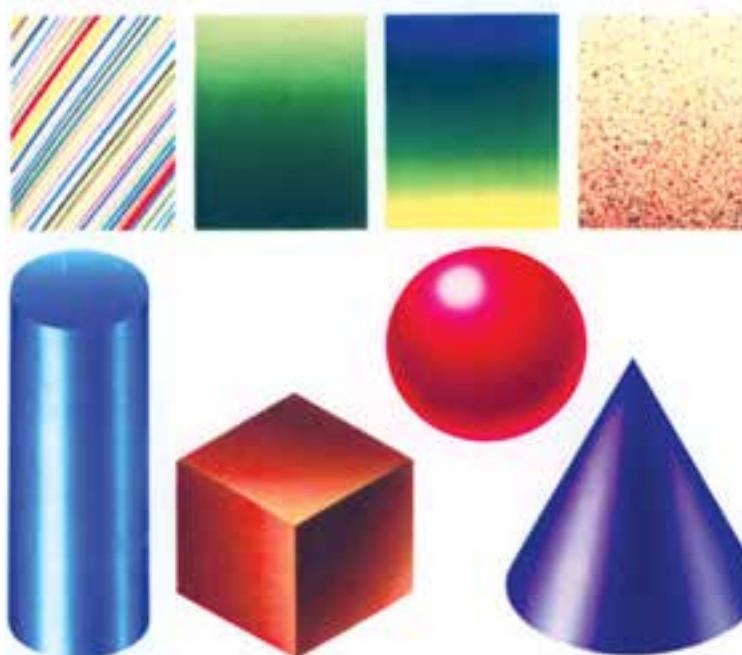
- قلم ایربراش (تصویر ۱۰۲- الف و ب)
- کمپرسور برای ایجاد هوای فشرده
- چسب میس‌کیت
- سلفون چسب‌دار نازک مخصوص این روش جهت ماسکه کردن و پوشاندن بخش‌هایی که نباید رنگ بخورد.
- کاتر یا تیغ برای برش ماسک
- مقوای ضخیم (صاف و یک‌دست یا بافت‌دار)
- رنگ‌های جوهری یا هر رنگی که رقیق و بدون ذرات باشد.
- تخته شاسی یا بوم برای نصب و ثابت کردن مقوا
- استفاده از برخی وسایل برای ایجاد بافت‌های خاص مثل انواع توری و پرده (الزاماً اگر طرح‌دار باشد مناسب‌تر است).
- اسپری فیکس‌کننده.
- از ویژگی خاص این روش این است که هیچ شیوه‌ی دیگری قابلیت ایجاد اثرات خیره‌کننده و چشمگیر آن را ندارد.

برود رنگ پخش تر شده و ذرات آن نیز درشت تر می باشد. گاهی اوقات با کم کردن فشار هوا (فشار زیاد کمپرسور) رنگ به صورت دانه های درشت نامنظم (مثل فوتک دستی) به سطح کاغذ پاشیده می شود که برای ایجاد برخی حالات مناسب می باشد (تصویر ۱۰۳- الف و ب).

فشار هوا مخلوط می شود و به صورت اسپری پاشیده می شود. در دستگاه ایربراش و در داخل تیوپ افقی سوزنی قرار دارد که متحرک می باشد (به سمت جلو و عقب) با آمدن سوزن به جلو ذرات رنگ نقطه ای و متمرکز عمل می کند. این ذرات به نظر ریزتر و محوتر می رسند در حالی که وقتی سوزن به عقب

تصویر ۱۰۳- الف - با تنظیم سوزن و فشار باد کمپرسور، می توان ذرات رنگ را با حالت های مختلف بر روی صفحه پاشید.

تصویر ۱۰۳- ب - تصویر نشان دهنده ی بافت های متفاوت با استفاده از قلم ایربراش می باشد.

می‌سازند. با تمام شدن هوای فشرده دستگاه به‌طور اتوماتیک شروع به کار نموده و هوای فشرده ایجاد می‌کند. به‌علت این‌که رنگ باید از داخل سوزن باریکی عبور نماید باید رنگ مصرفی عاری از ذرات درشت باشد. بدین ترتیب استفاده از رنگ‌های جوهری (اکولین) مناسب‌ترین رنگ‌ها برای استفاده در این روش می‌باشد. علاوه بر آن با رقیق کردن رنگ‌های گواش و آبرنگ یا آکرولیک و عبور آن از صافی می‌توان عمل رنگ‌آمیزی با این روش را انجام داد یا از این رنگ‌ها و انواع مداد رنگی و ماژیک به‌طور مستقیم برای بوجود آوردن برخی حالت‌ها که با قلم ایربراش امکان‌پذیر نیست در تصویر استفاده نمود (تصاویر ۱۰۴ و ۱۰۵).

سوزن مرکزی به کنترل جریان هوا و رنگ از میان دهانه می‌پردازد. بدین ترتیب هوا از میان لایه خارجی قسمت جلوی قلم ایربراش عبور کرده و در داخل دهانه با رنگ ترکیب می‌شود. معمولاً یک دکمه‌ی پهن فلزی در نوک ایربراش قرار دارد که بر روی اهرمی سوار است که به داخل بدنه و به بالای محفظه راه دارد با فشار انگشت روی دکمه‌ی فوق‌هوا آزاد شده و پس از آزاد کردن وسیله به عقب برمی‌گردد. حرکت رو به سمت پایین دریچه هوا را باز می‌کند و حرکت دوم، سوزن داخل دهانه را بازتر می‌سازد تا عبور رنگ در داخل جریان هوا امکان‌پذیر شود. منبع ایجاد هوا کمپرسورهای هستند که به‌طور اتوماتیک جریان باد را در خود ذخیره و به وسیله‌ی شیلنگی به قلم منتقل

تصویر ۱۰۴- استفاده از سایر ابزار مثل مداد رنگی هنگام رنگ‌آمیزی با ایربراش جهت ایجاد بافت یا حالت‌های خاص

تصویر ۱۰۵- با استفاده از گواش می‌توان برخی حالات را در تصویر به‌وجود آورد.

در این جا جهت شناخت بیش تر هنرجویان نمونه‌هایی از تصاویری را که با ایربراش کار شده مشاهده می‌کنید (تصاویر ۱۰۶ تا ۱۱۵).

شیوه‌ها

تصویر ۱۰۶- تصویر مرحله‌ی طراحی و مرحله‌ی پایانی (رنگ آمیزی نهایی) را نشان می‌دهد.

مقوای مصرفی باید نسبتاً ضخیم باشد در این روش تقریباً می‌توان از همه نوع مقوا اعم از ساده یا بافت‌دار متناسب با وضعیت موضوع استفاده نمود ولی برای ایجاد ساخت و سازهای ظریف در اندازه‌ی کوچک باید از کاغذهای صاف و محکم استفاده نمود.

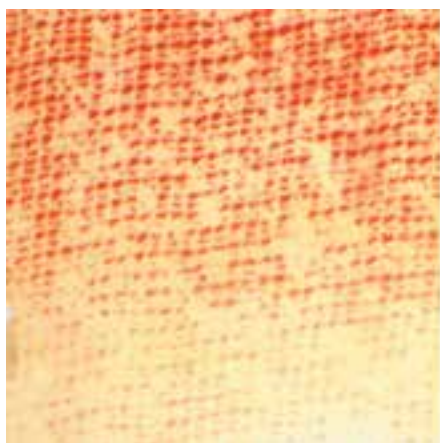
در این شیوه برای پوشش سطح تابلو و ایجاد ماسک از ورقه‌های نازک چسب‌دار، که شفاف نیز می‌باشند، استفاده می‌شود. این ورقه‌ها را به راحتی به وسیله‌ی تیغ برش می‌توان حالت داد. این ورقه‌ها نباید چسب زیادی داشته باشد چرا که هنگام برداشتن آن از روی مقوا ممکن است رنگ‌های زیرین و هم‌چنین سطح مقوا را با خود از روی کار جدا کند.

استفاده بهینه و خوب از وسایل و کسب تجربیات زیاد در ارائه‌آثاری که از طریق این وسیله به‌وجود می‌آید بسیار قابل توجه

می‌باشد. ماسکه کردن باید همواره با دقت فراوان صورت گیرد چرا که اگر فشار دست هنگام برش سلوفان زیاد باشد علاوه بر بریدن مقوا موجب می‌شود رنگ‌ها در منفذهای برش نفوذ بیش‌تری کرده و پررنگ‌تر به‌نظر می‌رسند که به ظرافت کار لطمه خواهد زد.

علاوه بر آن برش ناصاف ماسک‌ها نیز در زیبایی کار اثر نامطلوبی می‌گذارد. برخی اوقات برای پوشش جاهایی که نباید رنگ بخورد و هم‌چنین برای ایجاد حالات و بافت‌های خاص می‌توان از چسب میس‌کیت هم استفاده نمود.

هنگام رنگ‌آمیزی و پاشیدن رنگ اگر توری یا پرده‌هایی که دارای منفذهایی با طرح‌های مختلف باشد را روی سطح کار قرار دهیم به‌طور طبیعی رنگ از داخل منفذها به سطح کار متناسب با وضعیت توری پاشیده می‌شود و معمولاً حالت‌های جالبی را به‌وجود می‌آورد (تصاویر ۱۰۷، ۱۰۸ و ۱۰۹).

تصویر ۱۰۷- با قرار دادن توری یا پرده با طرح‌های مختلف می‌توان صفحه‌ی کار را به شکل موردنظر رنگ‌آمیزی نمود.

تصویر ۱۰۹- با استفاده از قلم‌مو یا مسواک می‌توان رنگ را با حالت‌های نامشخص به‌صورت ذرات ریز و درشت در سطح کار پاشید.

تصویر ۱۰۸- با استفاده از چسب میس‌کیت می‌توان جاهایی از تصویر را به‌دلخواه حالت داد و بافت‌های خاصی ایجاد نمود.

تصویر ۱۱۰- سهراب سپهری - رنگ آمیزی بدون استفاده از ماسک، اثر قباد شیوا

تصویر ۱۱۱- تصویرسازی با استفاده از ابربراش، اثر نیکاسیاسی ماورا

تصویر ۱۱۲— تصویرسازی با استفاده از ایربراش، اثرکالین براون

تصویر ۱۱۳- تصویرسازی با استفاده از ایربراش،
اثر کی ایکو آراکی

تصویر ۱۱۴- تصویرسازی با استفاده از ایربراش،
اثر گیلبرتو زاواری

تصویر ۱۱۵- تصویرسازی با استفاده از ایربراش، اثر کی جی کاناکورا

منابع و مأخذ

- The best of colored pencil, Rockport publishers, inc, 1993.
 - Creative colored pencil, vera curnow, Rockport publishers, Inc, 1995.
 - Annual' 91 Illustrators of children's Books, official Catalogue of the Illustrators exhibition Bologna children's Book fair.
 - Annual' 92 Illustrators exhibition Bologna children's Book fair.
 - Annual' 89 Illustrators exhibition Bologna children's Book fair.
 - Iranian Illustrators of children's Books 1968 - 1989, Institute for the intellectual development of children and young Adults.
 - Art directors iNdex to Illustrators 13 - RoTo visioN 1993.
 - The Art book - phaidon presslimited , 1994.
 - Zoltan szabo watercolor Techniques - North light books - cincinnati/oHio , 1994.
 - How to paint with Brush - tipped felt pens - Richard Bolton Search press , 1996.
 - The painting handbook - oceanabooks , 2003.
 - The artist's handbook - Ray smith - Dorling kindersly. london , 1993.
- تاریخ هنر - ه . و . جنسن - ترجمه‌ی پرویز مرزبان - سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی - خرداد
۱۳۵۹.

آموزشگاه کنکور هنر سی رنگ

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب برای
شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران محفوظ می باشد.

www.chap.sch.ir

WWW.30RANG-ART.COM

شعبه مرکزی:

خیابان شریعتی، دویت متر بالاتر از پل سید خندان، نبش کوچه ی حافظ،
ساختمان ایستای طبقه ی دوم، واحد سه

تلفن تماس: ۰۲۱۲۲۸۸۷۴۷۰-۰۲۱۲۲۸۶۹۱۴۵